

Ustanovitelji: obč. konference SZDL
Jesenice, Kranj, Radovljica, Sk. Loka
in Tržič. — Izdaja CP Gorenjski tisk
Kranj. — Glavni urednik Igor Janhar
— Odgovorni urednik Albin Učakar

GLAS

Cena 50 par ali 50 starih dinarjev

List izhaja od oktobra 1947 kot tednik.
Od 1. januarja 1958 kot poltednik.
Od 1. januarja 1960 trikrat tedensko.
Od 1. januarja 1964 kot poltednik
in sicer ob s e d a h i n s o b o t a h

GLASILO SOCIALISTICNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

Pokal odhaja v Žalec

V soboto in nedeljo je bilo na obdelovalni površini na Zlatem polju XIII. republiško tekmovanje traktoristov v oranju, spretnostni vožnji in teoretičnem znanju, združeno s prikazom sodobne kmetijske mehanizacije, ki je med gorenjskimi kmetovalci vzbudilo precejšnje zanimanje. Tekmovanje sta dobro organizirala kmetijsko tehniška komisija pri Ljudski tehniški Slovenije ter Kmetijsko živilski kombinat iz Kranja.

V skupini poklicnih traktoristov in kmetijskih strojnikov se je pomerilo 34 tekmovalcev. Največ jih je bilo iz Stajerske. Zmagal je **Bükljč Stefan**, predstavnik KIK Pomurka. Zbral je 293,67 točke.

(Nadalj. na 16. str.)

Rekorden obisk in promet

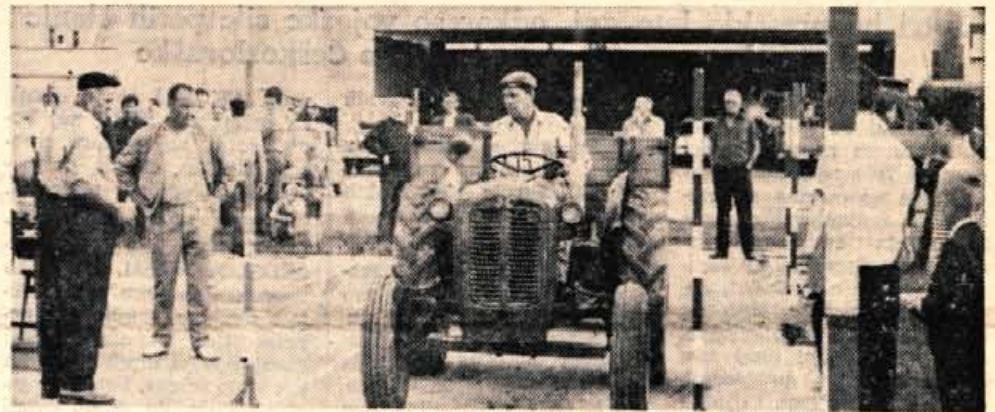
Kranj, 19. avgusta — Zvečer so v Kranju zaprli XIX. mednarodni Gorenjski sejem. Na njem je od 8. avgusta razstavljalo in prodajalo 350 domačih in tujih podjetij in zasebnikov.

Čeprav podatki, ki smo jih dobili na upravi Gorenjskega sejma še niso popolni, že lahko trdimo, da je bil letošnji sejem med vsemj dosedanjimi pravi rekorder. — Ogledalo si ga je namreč okrog 200 tisoč obiskovalcev, razstavljavci pa so prodali za prek pet milijard starih dinarjev različnih predmetov.

Jubilejni, XX. mednarodni Gorenjski sejem bo v Kranju prihodnje leto od 7. do 18. avgusta. A. Z.

Tržiška godba gre v Borovlje

V soboto, 23. avgusta, bo v Borovlje na Koroškem odpotovala godba na pihala iz Tržiča. Tržiški godbeniki bodo na mestnem trgu v Borovljah pripravili samostojni koncert. V tem koroškem mestu, s katerim ima Tržič že precej časa prijateljske stike, bo prihodnji teden gostovala tudi dramska sekcija DPD Tržič, ki bo uprizorila ljudsko igro Naša kri. vg

S sobotnega republiškega tekmovanja traktoristov v Kranju. — Foto: U. A.

Češki sindikalni delavci na obisku v Kranju in Ankaranu

Predstavniki vodstev sindikalnih organizacij iz kranjske občine so junija letos obiskali Češkoslovaško, kjer so si med 12-dnevnim obiskom ogledali več kulturnih zanimivosti in nekatera podjetja. Se pred tem obiskom pa so se na občinskem sindikalnem svetu v Kranju dogovorili, da bodo člani sindikata iz Ukarskyga Broda na Češkoslovaškem letos vrnili obisk Kranjčanom in letovali v Ankaranu.

Tako je prva skupina češkoslovaških sindikalnih delavcev prišla na obisk 26. julija, druga pa 5. avgusta. V vsaki skupini je bilo po 40 članov sindikata iz tega moravskega mesta, s katerim je navezal prijateljske stike kranjski občinski sindikalni svet. Prav te dni pa je na le-

tovanju v Ankaranu že tretja skupina iz Češkoslovaške.

Med 10-dnevnim bivanjem pri nas si gostje iz Češkoslovaške en dan ogledajo tudi razne zanimivosti v Kranju in njegovi bližnji okolici. Obiščejo pa tudi nekatere kranjske delovne organizacije, kjer so jih do sedaj povsod lepo sprejeli in to obliko sodelovanja med kranjskimi

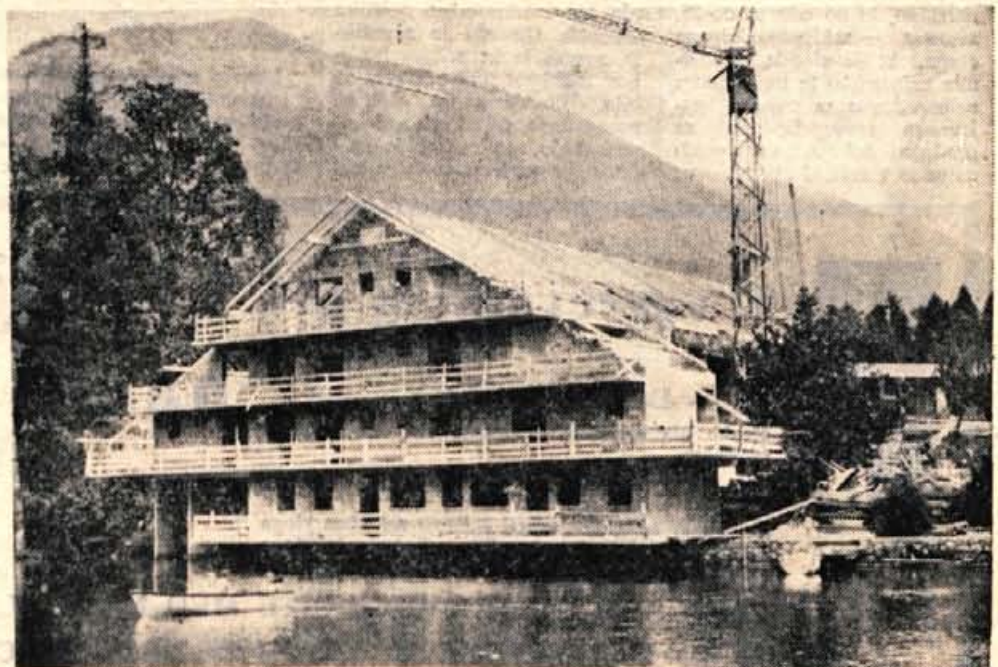
sindikalnimi delavci in člani sindikata iz Uharskyga Broda tudi denarno podprli.

Pobudo za tovrstno sodelovanje sta dala kranjska Puškarna in občinski sindikalni svet. Na občinskem sindikalnem svetu pa trenutno pripravljajo še eno skupino, ki bo septembra obiskala moravsko mesto Uharsky Brod. A. Z.

O likvidnosti v gospodarstvu

Jutri (četrtak) popoldne se bo v Radovljici sestel politični aktiv in razpravjal o likvidnosti v našem gospodarstvu in vlogi sindikatov v samoupravnem sistemu. Po-

govor bo vodil tovariš Marjan Rožič, sekretar sveta zveze sindikatov Jugoslavije. Sestanek aktiva je sklical občinski sindikalni svet Radovljica.

Hotel Bor v Preddvoru je vsak dan bližji svoji dokončni podobi. — Foto: F. Perdan

V današnji številki

2. stran

Obletnica v negotovosti

Jutri bo preteklo leto dni, odkar so vojaške sile petih članic varšavskega sporazuma okupirale Češkoslovaško.

3. stran

Hotel Bor v Preddvoru bo gotov prihodnje leto

Vrednost do sedaj opravljenih del je že dosegla 220 milijonov starih dinarjev. Uradna otvoritev bo 30. aprila 1970.

Nezaposlenost se je zmanjšala

Se vedno premalo učnih in delovnih mest za ženske

6. stran

Po 14 letih v domovini

Izdidor Spenko iz Potoka pri Komendi je pred desetimi leti v Yancouvru v Kanadi ustanovil Slovensko prosvetno društvo.

mešanica kav
EKSTRA

VSAKOMUR PRIJA
KAVA ŠPECERIJA

Obletnica v negotovosti

Jutri bo preteklo leto dni, odkar so vojaške sile petih članic varšavskega sporazuma okupirale Češkoslovaško

21. AVGUST 1968. Na ta dan zjutraj so ljudje širom po svetu ob nenadni novici onemeli. Sile petih držav varšavskega sporazuma so prekoračile češkoslovaške meje in do tega trenutka neodvisno deželo okupirale. Ta novica je pretresla tudi nas, Jugoslovane. Nehote smo se spomnili, kako toplo in iskreno je bil 14 dni pred tem dogodkom naš predsednik Tito sprejet v Pragi. Vzljubili smo Čehe in Slovake, občudovali njihovo junaško ponašanje in boj za demokratizacijo njihovega življenja, a obenem trepetali za njihovo usodo. Vedeli smo, da se v teh dneh dogaja v deželi nekaj velikega, za češkoslovaško delovno ljudstvo odločilnega. Pomislili smo tudi na svojo usodo. Zato smo bili v tistih dneh tako enotni, odločni in trdni. Brez hlinjenja, brez hinavščine in prikrievanja smo obsodili akterje tega neslavnega dejanja. Iskreno smo podprli izjave in stališča naših naj-

Razstavljeni načrti za šole v Tržiču

V novem razstavnem paviljonu pri spomeniku NOB v Tržiču je odprta razstava idejnih projektov za gradnjo novih osnovnih šol v Križah in Bistrici pri Tržiču. S to razstavo, ki bo odprta do 25. avgusta, je zaključena druga etapa, ki je sledila političnim pripravam in uspešnemu referendumu za uvedbo krajevne samoprispevka za gradnjo šol in varstvenih ustanov v tržički občini. vg

višjih partijskih in državnih organov.

Spomnimo se naslovov v našem časopisu, trenutkov ob radijskih in televizijskih sprejemnikih, pogovorov in ugibanj z znanci in prijatelji.

Že na dan okupacije Češkoslovaške smo slišali izjavo predsednika Tita: »Vstop tujih vojaških enot v Češkoslovaško, ne da bi jih klicala ali to odobrila legalna vlada, nas je hudo vznemirilo. S tem je kršena, poteptana suverenost socialistične države in je prizadejan hud udarec socialističnim in naprednim silam v svetu. Med svojim obiskom v Pragi in v pogovoru s češkoslovaškim vodstvom, s tovarišem Dubčkom na čelu, sem se prepričal, da je to vodstvo trdno odločeno onemogočiti vsak poskus antisocialističnih elementov, da bi motili normalen razvoj demokracije in socialističnega procesa v Češkoslovaški... Toda s tem dejanjem so storili ukrepe, ki bodo imeli daljnosežne in zelo negativne posledice za vse revolucionarno gibanje v svetu...«

Dva dni kasneje se je sestel centralni komite zveze komunistov Jugoslavije. Na seji so pretresli položaj, ki je nastal po okupaciji Češkoslovaške, potrdili izjavo predsednika Tita in izvršnega komiteja, ki se je skupaj s predsedstvom CK ZKJ sestel na dan okupacije. Centralni komite je še enkrat javno ponovil stališča Jugoslavije in ZKJ do mednarodnega delavskega in socialističnega gibanja ter mednarodne politike nasploh. Obsodil je agresijo in agresorje in zahteval njihov takojšen umik. S tem bi bilo Slovakom in Čehom omogočeno, da bi si sami kovali svojo usodo, kar je zgodovinska pravica vsakega na-

roda. CK ZKJ se je obrnil na državljane SFRJ, naj bodo enotni, naj podpro sprejeta stališča, mlade pa pozval, naj stopajo v vrste ZK.

DNEVI PRED 21. AVGUSTOM 1969. LETA NA ČEŠKOSLOVASKEM. Obletnico lanskih dogodkov pričakujejo s strahom, nemiro in negotovostjo. Trenutni položaj ocenjujejo na uradnih mestih kot »zelo resen«. Uradni organi navajajo, da se po deželi širijo ilegalni materiali, ki napadajo sedanje vodstvo, njegovo politiko in podpihujejo sovražstvo do Sovjetske zveze. Razširja se neka okrožnica »desničarsko-oportunističnih in protisovjetskih sil«, ki prebivalstvo poučuje, kako je treba obeležiti obletnico in izpovedati nezadovoljstvo z akcijo varšavske peterice. Okrožnica ne priporoča nobenih nezakonitih akcij, temveč predlaga, da ljudje ta dan ne bi uporabljali mestnega prometa, naj bi odšli na delo peš, naj ne bi obiskovali kino dvoran, gledališč in restavracij, ničesar kupovali, okrasili grobove padlih s cvetjem, točno opoldne pa naj bi pet minut ustavili delo in promet po ulicah.

Vlada in organi, ki skrbijo za red, so odločeni, da bodo vsak nered zadušili že v kati. Vojaške in policijske patrulje bodo okrepljene, prav tako zaščita pomembnih ustanov in visokih funkcionarjev. Sovjetske vojaške enote jutri ne bodo odšle iz kasarn in se s tem izognile ne ljubim incidentom. Prav tako so v pripravljenosti vse partijske in druge organizacije posebno sindikati.

Imamo vtis, da so varnostni ukrepi močnejši kot »antisocialistične in protisovjetske sile«. Kljub temu vlada v CSSR negotovost. J. Košnjek

Krajevni praznik v Naklem

V nedeljo popoldan je bila pred gasilskim domom v Naklem zaključna prireditev ob letošnjem tradicionalnem krajevnem prazniku. Slovesnosti so prisostvovali tudi republiški poslanec Martin Košir, predstavniki kranjske občinske skupščine in družbenopolitičnih organizacij ter drugi. Namenu so ob tej priložnosti izročili novo asfaltirano cesto Naklo—Strahinj in cestni odsek Strahinj—JV del vasi Naklo. Skupna dolžina obeh je 3 km, stroški pa so znašali nad 21 milijonov starih din. Krajevna skupnost in prebivalci s prostovoljnimi delom so dali 6 milijonov S din.

Po paradi s kmetijskimi stroji in motornimi vozili je

zbranim govoril predsednik krajevne skupnosti Naklo Janez Mohar. Povedal je, da so v letu 1962 uredili krajevno pokopališče, ki še danes sodi med najlepše na Gorenjskem, leto kasneje so iz središča vasi odstranili razpadajočo Kramarjevo hišo in lastnici zgradili novo 1964. leta so uredili javno razsvetljavo in kanalizacijo, leta 1965. so pred osnovno šolo odkrili spomenik žrtvam NOB, 1966. leta pa so začeli graditi nov vodovod, ki so ga priključili na tržiškega. H gradnji slednjega so prebivalci Naklega, Pivke, Malega Naklega, Cegelnice in Strahinja prispevali nad 20 milijonov S din.

-an

Sprašujemo

direktorje: Zivila Central in VINO Kranj

»Trgovska in gostinska podjetja Zivila, Central in VINO Kranj imajo že od začetka leta skupno nabavo in prodajo trgovskega blaga. Ko nek junija letos pa so se ta podjetja zaradi boljšega in cenejšega poslovanja ter zaradi združevanja sredstev za nova vlaganja odločila za poslovno sodelovanje.

Tovariši direktorji, čeprav je najbrž po dveh mesecih po podpisu pogodbe o poslovnem sodelovanju težko govoriti že o konkretnih rezultatih, bi vseeno želeli, da nam poveste nekatere prednosti, ki jih je prineslo sodelovanje?

ANDREJ BABIČ — CENTRAL: »Cas, od kar smo podpisali pogodbo, je prekratek, da bi lahko govorili o konkretnih rezultatih. Razen tega le-teh nihče od nas v tako kratkem času ni pričakoval. Prepričan pa sem, da bo pogodbeno sodelovanje dobilo velik pomen jeseni, ko bomo začeli pripravljati razvojne načrte. Rad pa bi povedal, da ni naš cilj, da bi po dogovoru o poslovnem sodelovanju kakor koli htel

ali se morda prenačili, ker sleherna stvar terja svoj čas, da dozori.«

CIRIL ANKERST — ZIVILA: »Strinjam se z mnenjem tovariša Babiča. Mislim pa, da je prva faza poslovnega sodelovanja že za nami. Le-ta se kaže v skupni nabavi trgovskega blaga. V okviru sodelovanja pa se sedaj pripravljamo na izdelavo skupnega srednjeročnega razvojnega oziroma investicijskega programa. Ko bomo vsak zase izdelali te programe, jih bomo skušali uskladiti in postopoma uresničiti.«

MILAN ZAJC — VINO: »Poslovanje naših podjetij je močno pod sezonskim vplivom. Tako imamo prav v teh poletnih mesecih največ dela. Razen tega pa je to še čas dopustov, ki nam pri nemotenem poslovanju velikokrat povzročajo težave. In čeprav bi ta hip (dva meseca po podpisu pogodbe) o konkretnih rezultatih še težko govorili, nam je prav zaradi poslovnega sodelovanja uspelo prebroditi nekatere kritične sezonske konice.«

A. Zalar

gkb

Z varčevanjem pri Gorenjski kreditni banki

● — DOSEŽETE

visoko obrestovanje hranilnih vlog in deviznih računov;

● — STE ZAVAROVANI

za primer nezgodne smrti (pogoji: navadna vloga 1000 din) in trajne invalidnosti (pogoji: vloga 1000 din vezana na odpovedni rok nad eno leto);

ZATO SE ČIMPREJ VKLJUČITE MED NAŠE VLAGATELJE!

BLAD ● JESENICE ● KRANJ ● RADOVLJICA ● ŠKOFJA LOKA ● TRŽIČ

● — POSPEŠUJETE

gorenjsko gospodarstvo in s tem

● — DVIGATE

svoj življenjski standard

gkb

Hotel Bor v Preddvoru bo gotov prihodnje leto

Ob njem bodo uredili tudi igrišče za mali golf, odbojko, otroška igrišča ter dvostezno avtomatsko kegljišče

Misel, da bi v Preddvoru zgradili nov hotel, se je rodila v času, ko je gostinsko podjetje Central iz Kranja spoznalo, da je jezero Crnava dokončno sanirano in da več ne prepušča vode. Drugi vzrok za gradnjo pa je bilo dejstvo, da sedanji hotel Grad Hrib ne ustreza več sodobnim zahtevam in razvoju turizma.

Dela pri gradnji hotela Bor, tako se bo namreč hotel imenoval, lepo napredujejo. Izvajalec je gradbeno podjetje Projekt iz Kranja. V stavbi so že začeli urejevati centralno ogrevanje, vodovodno napeljavajo ter lesno opremo. Lotili so se tudi fasade.

Hotel bo sodobno opremljen. Razen restavracije bo imel 80, v večini dvoposteljnih sob s kopalnicami in telefonom. Vsaka od njih bo imela tudi balkon s prekrasnim razgledom na Kamniške Alpe in jezero. Nekatere sobe bodo urejene tako, da bo v njih mogoče tudi dnevno bivanje.

Vrednost do sedaj opravljenih del je že dosegla 220 milijonov starih dinarjev, ko bo hotel gotov, bo število poskočilo na 310 milijonov dinarjev. Uradna otvoritev bo 30. aprila prihodnjega leta. Torej, prav pred prvim majem, zato pričakujejo že v začetnih dneh obratovanja precejšen obisk. V omenjenih dneh bodo tudi cene reklamne. Hotel bo imel še eno prednost, ki bo za njegove obiskovalce še posebno ugodna. Dostop do čolnarne bo mogoč direktno iz hotelskih prostorov.

Ob hotelu bodo zgradili še vrsto drugih objektov. Mali golf, igrišče za odbojko in otroška igrišča, katerim dajejo še poseben pomen. Preddvor ni daleč od stanovanjskih središč, zato družinski, predvsem nedeljski in praznični obiski ne bodo redki. Ob takih priložnostih pa je treba poskrbeti tudi za najmlajše in njihovo razvedrilo.

Do dneva otvoritve hotela bodo zgradili tudi dvostezno avtomatsko kegljišče, ob katerem bo še precej velik prostor z najrazličnejšimi igralnimi avtomati, tako da bo gost lahko v Preddvoru našel polno razvedrilo.

Domačim in tujim turističnim agencijam so že poslali podroben opis hotela in kraja skupaj s cenikom. Cene

bodo v različnih časovnih obdobjih različne. Glavna sezona bo od 16. junija do 31. avgusta in 21. decembra do 6. januarja. V tem obdobju se bodo penzijske cene gibale od 65 do 70 novih dinarjev. Pred in po tem roku bodo nižje, od 50 do 60 dinarjev, izven sezone pa bo penziona veljal 40 do 45 novih dinarjev.

Kaj pa stari hotel Grad Hrib. V njem bo še naprej nočni lokal, tako da bo v Boru zares mirno, brez nočnega hrupa. O njegovi prihodnosti bodo še razmišljali, verjetno pa ga bodo kot doslej uporabili za razne tečaje in seminarje.

Tudi za okolico novega hotela bodo poskrbeli. Uredili bodo plažo in kamp, jezero pa poglobili. Tako bo vrednost vseh del pri hotelu, igrišču, kegljišču in okolici, dosegla približno pol milijarde starih dinarjev. Preddvor pa bo zaradi ugodnih pogojev za letni in zimski turizem dobil svoje mesto v gorenskem turizmu.

J. Košnjek

Podjetje Petrol Ljubljana je pred kratkim na desni strani ceste Kranj—Jesenice na Zlatem polju začelo graditi novo bencinsko črpalko. Zgradili jo bodo, da voznikom motornih vozil, ki vozijo na Gorenjsko, v Kranju ne bo treba zavijati levo in zaradi vedno večjega prometa. Črpalko gradi gradbeno podjetje Objekt iz Ljubljane, končana pa bo sredi novembra. Tako kot na vseh sedanjih bencinskih črpalkah v Kranju bodo tudi na novi črpalki na Zlatem polju prodajali vse vrste goriv in gospodinjstskih olj. Na podjetju Petrol so nam tudi povedali, da nameravajo v prihodnje v kranjski občini zgraditi še nekaj bencinskih črpalk. Gradnja nove bencinske črpalke na Zlatem polju bo veljala okrog 90 milijonov starih dinarjev. Trenutno pa ima podjetje Petrol v Slove niji okrog 145 bencinskih črpalk. (A. Z.) — Foto: F. Perdan

Nezaposlenost se je zmanjšala

Pomanjkanje učnih in delovnih mest za ženske

Po podatkih komunalnega zavoda za zaposlovanje delavcev se zaposlenost junija na Gorenjskem ni bistveno spremenila. Porasla je le za devet desetih odstotka; najbolj v Radovljici, Kranju in Skofji Loki. Zmanjšala pa se je na Jesenicah in v Trzinu. Zaradi delnega povečanja zaposlenih v juniju se je zmanjšalo tudi število nezaposlenih. Tako so imeli na zavodu evidentiranih 722 nezaposlenih — 228 moških in 544 žensk. Zanimiv pa je tudi podatek, da se je junija 43 ljudi zaposlilo v tujini, razen tega pa so na zavodu za zaposlovanje delavcev dobili iz tujine še 70 novih ponudb.

V informaciji zavoda za zaposlovanje delavcev Kranj, ki je izšla pred nedavnim, pa so prikazani tudi podatki o vključevanju mladine v uk, šole in zaposlitev. Podatki kažejo, da se na področju usklajevanja poklicnih želja in namer mladine z dejanskimi možnostmi oziroma potrebami ni kaj dosti spremeñilo. Težave namreč nastajajo, ker je pri poklicnem usmerjanju mladine težko predvideti, kakšne bodo kadrovske potrebe v prihodnje.

Februarja in marca zbrani podatki o prostih učnih mestih v gorenskem gospodarstvu kažejo, da je prostih 915 učnih mest — 789 za fante in 126 za dekleta. Čeprav ti podatki niso popolni, ker so nekatere delovne organizacije in posamezniki prija-

vili prosta učna mesta šele tik pred koncem šolskega leta, pa je skoraj v vseh občinah premalo učnih mest za dekleta.

Julija je bilo vključevanje mladine v uk v glavnem končano, vendar so v posameznih gorenskih občinah še vedno prosta mesta za učenje posameznih poklicev. Tako so v kranjski občini še vedno prosta mesta v kovinarski stroki. Nobenega zanimanja tudi ni za živilsko stroko. In medtem ko so fantje v glavnem vključeni, se precej dekletom želje niso uresničile. V radovljiški občini je nekaj prostih učnih mest še v gostinstvu. Podobno je tudi na Jesenicah. Pri poklicni šoli pri železarskem izobraževalnem centru so izpolnili le 40 odstotkov potreb, dekleta pa bi se lahko vključila v gostinstvo, vendar je za to stroko precej različnih pomislekov. V škofjeloški občini je še nekaj prostih mest v kovinarski in lesni stroki. Fantje so vsi vključeni, dekletom pa niso mogli ustreči. Najbolj ugodni pa so podatki iz tržiške občine, kjer nimajo ne vključene mladine.

Podatki o vključevanju mladih v zaposlitev kažejo, da se je takoj po končani šoli nameravalo zaposliti 383 kandidatov — 219 fantov in 164 deklet. Prostih delovnih mest za takojšnjo zaposlitev mladih pa je bilo na Gorenjskem 720. Med mladimi, ki so

se po končani šoli želeli takoj zaposliti, jih ima le 85 odstotkov popolno osemletko.

Marčni podatki tudi kažejo, da nameravajo delovne organizacije na Gorenjskem v prihodnjem šolskem letu štipendirati 217 dijakov oziroma študentov. Največ štipendij nameravajo podeliti za študij na visokih šolah (44,4 odstotka) in za 4-letne šole (40,5 odstotka — brez gimnazij). Zaradi takšnih predvidevanj bo štipendij za 4-letne šole pre malo in bodo učenci morali iskati štipendije na republiškem zavodu za zaposlovanje in republiški izobraževalni skupnosti. Nekaj štipendij pa bo razpisal tudi komunalni zavod za zaposlovanje v Kranju.

A. Zalar

Predstavljamo vam:

UKO iz Kroke

Obrtno podjetje UKO — umetna kovinska obrt — iz Kroke je bilo ustanovljeno leta 1956 z odcepi-tvijo od tovarne Plamen Kolektiv, ki ima danes 47 zaposlenih (poprečni mesečni zaslužek znaša 1200 dinarjev), si je od ustanovitve do danes z lastnimi sredstvi zgradil kovačnico, upravno stavbo ter graversko delavnico. UKO je nadaljevalec stare kropske tradicije oziroma umetnega kovaštva. To trditev potrjujejo tudi njegovi izdelki, med katerimi gredo najboljše v promet manjši spominski predmeti iz kovanega železa — zlasti svečniki, stenske luči, lestenci in pepelniki. Največ njihovih izdelkov kupi ljubljansko podjetje Dom, precejšen delež pa odpače tudi na tuje in domače obiskovalce Kroke.

Lani so v UKO izdelali za milijon 975.000 dinarjev izdelkov iz kovanega železa, v letošnjem prvem polletju pa že za milijon 130.000 dinarjev. Zaradi velikega povpraševanja bi radi povečali izdelovanje kovanih izdelkov. Pri teh načrtih jih precej utegne sedaj kujejo železo, drug problem pa predstavlja tudi uvedba še ene izmene. Za ta korak bi namreč v UKO potrebovali nove strokovnjake, teh pa sedaj primanjkuje. Zato se bodo lahko le postopoma prilagodili večjemu povpraševanju.

V. G.

Vaš stolpec

Jaz
tebi —
ti meni

Konec junija smo v našem časniku pisali o dogovoru gorenjskih občinskih skupščin, da bodo letos prispevale 21,5 milijonov starih dinarjev za letovanje zdravstveno ogroženih otrok v otroškem letovišču v Novigradu. Zapisali smo, da bo ta dogovor zagotovil, da bodo v Novigradu lahko letovali trije otroci na vsakih sto otrok iz posamezne občine. Tako bo vsaka občina plačala za letovanje zdravstveno ogroženega otroka 19.200 starih dinarjev, prav toliko pa tudi Komunalni zavod za socialno zavarovanje Kranj in starši. Slednji bodo lahko znesek plačali v več obrokih.

Jeseniška občina je letos zagotovila denar za letovanje 195 zdravstveno ogroženih otrok. Zanimivi pa so podatki, ki smo jih dobili, kako je potekal v tej občini izbor zdravstveno ogroženih otrok za letovanje v Novigradu. Povedati moramo namreč, da so otroke, ki naj bi letos letovali, določali oziroma izbirali samo zdravniki.

Na Jeseničah se je namreč zgodilo, da je zdravnica napisala napotnici za letovanje dveh otrok v Novigradu svoji kolegici (zdravnici). Druga zdravnica pa je zdravnici, ki je pokazala takšno razumevanje za otroke njene kolegice, napisala napotnici za njeno otroka.

Na pogled je vsa stvar morda povsem razumljiva. Konec koncev ni nikjer zapisano, da otroci zdravnikov ne morejo biti zdravstveno ogroženi. Če pa se malo zamislimo, je primer vseeno malce nenavaden. Mar ne kaže vse skupaj na pravilo: Jaz tebi — ti meni? Posebno še, ker zdravnici nista samohranilki in njuni družini ne živita v težkih socialnih razmerah. Tovrstnega zdravstvenega letovanja pa so potrebni predvsem tisti zdravstveno ogroženi otroci, katerih starši živijo tudi v dokaj težkih socialnih razmerah. Starši teh otrok namreč težko plačajo za letovanje enega otroka 57.600 starih dinarjev, kolikor znaša cena, ki jo pokrijejo občina, zavod za socialno zavarovanje in starši — vsak eno tretjino.

Pravilo: Jaz tebi — ti meni je v pozitivnem smislu res humano in družbeno zelo pomembno. Lahko bi navedli primere, ki kažejo, da ga včasih premalo upoštevamo. Zal pa nam jeseniški primer kaže tudi njegovo drugo plat.

A. Z.

Ko je leta 1960 majhna skupnica ljubljanskih in beograjskih geologov začela brkljati po pobočjih Žirovskega vrha, razsežne gozdinate vzpetine nad Gorenjo vasjo v Poljanski dolini, kopati, vrtati, meriti in računati, nihče ni vedel, kaj iščejo, kaj se bo iz tega izcimilo. Strokovnjaki so bili redkobesedni, pri ljudeh pa njihova nevsiljiva prisotnost tudi ni zbujala pozornosti. Toda že nekaj mesecev zatem je v javnost prodrla kratka, a razburljiva vest — na Žirovskem vrhu so odkrili nahajališča uranove rude.

Od takrat je minilo devet let. Nikogar ni več, ki bi se razburjal, ki bi se spraševal, ali je morda navzočnost skrivnostnega vira energije zdravju škodljiva. Strah in dvom sta pozabljena, nadomestilo ju je pričrnanje, da bo rudnik pripomogel k hitrejšemu razvoju okoliških krajev, Poljanske doline in tudi občine kot celote. Ampak pojdemo raje po vrsti, vrtno se nazaj v leto 1960, v čas, ko so znanstveniki prvič uprli oči proti Žirovskemu vrhu.

ODKRITJE ITALJANSKIH
GEOLOGOV

Uranu ne pravimo zaman ruda bodočnosti. Na svetovnem trgu vse bolj izpodriva ostale vire energije (premog, nafta), vse večji je krog industrijskih panog, ki bi brez njega ne mogle več shajati. A še pred zadnjo vojno je bilo povpraševanje po uranu neznanstveno, zanj so se zanimali edino fiziiki in kemiki. Samo oni so slutili, da ni več daleč dan, ko bo takrat malo znana sevajoča ruda postala bolj iskana kot zlato.

Zal je praktično vrednost urana prva spoznala vojska. Botri temu odkritju sta bili smrtonosni gobi nad Hirošimo in Nagasakiem. Rodila se je atomska doba. Doslej nezanemljiva nahajališča čudnega minerala so oživelila. ZDA in kasneje SZ sta začeli kopičiti zaloge na pol predelane urana.

Geologe je, prav kot nekoč iskalce zlata, obsedla »zlata mrzlica«. Z Geigerjevimi števeci v rokah so se razkropili po svetu, hoteč odkriti nova ležišča in tako čez noč obogatiti. Cena rude bodočnosti je skokovito naraščala in je dosegla višek leta 1957, ko so v Kongu in Južni Afriki, v Kanadi in Združenih državah, na Češkem, Madžarskem in v Sovjetski zvezi »pridelali« skupno 31.000 ton uranovega oksida. Potlej pa je prišlo do preobrata. Obe svetovni velesili sta iznenada prenehali s kupovanjem, vojaška skladišča so bila vrhana polna. Strateške rezerve ZDA so na primer zadoščale za 15-letno proizvodnjo atomskih in vodikovih bomb. Leta 1959 je zato celotni svetovni pridelek urana znašal le še 16.000 ton. Spričo naglega padca cen so se pri življenju obdržali samo najbolj rentabilni rudniki, takšni z visokim odstotkom uranovega oksida v zemeljskih plasteh in tisti z dnevnimi kopi. Zdelo se je, da ruda prihodnosti ne zasluži svojega imena. Toda ...

Toda spet so se vmešali znanstveniki. Njihovo prizadevanje, da bi že dolgo tečo idejo o miroljubnem izkoriščanju jedrske energije spremenili v stvarnost, je kmalu obrodilo sadove. Vlada ZDA in Velike Britanije sta za tovrstne raziskave odinili velika sredstva in ob koncu petdesetih let so stekle prve večje atomske centrale. Povpraševanje po »atomski« rudi je znova naraslo. Zapuščeni rudniki so polagoma zaživel, kajti ZDA in SZ nista bili več edini potrošniki urana. Vsem je postalo jasno, da se zmagoslaven pohod urana šele začneja. Velike družbe, ki so poprej raziskovale samo najbolj bogata nahajališča uranove rude, nahajališča, kjer je bil uran skoncentriran v debelih, lahko dostopnih žilah, so se začele zanimati tudi za izkoriščanje drugih, manj donosnih ležišč, za rudnike sedimentalnega tipa. Proizvodnja — čeprav je neprestano naraščala in še narašča (10 do 15 odstotkov letno) — namreč ni krila povpraševanja in spričo visokih cen so postali rentabilni celo zapleteni postopki izkoriščanja nekoliko revnejših kopov. Tu pa se začne zgodovina rudnika pri Gorenji vasi. Ljubljansko geološko društvo je pred leti, ob odkritju Italijanov, da uranova ruda najpogosteje leži v plasteh sivoga permskega peščenjaka, opozorilo zvezno komisijo za raziskovanje uranovih nahajališč, naj preišče Žirovski vrh, ki ga sestavljajo permske kamenine in kjer bi zato lahko bile skrite velike količine tolikanj iskanege vira energije. Leta 1960

Rudnik urana v Žirovskem vrhu postaja otipljiva resničnost

Čez štiri ali pet let bodo iz predelovalnih naprav nad Gorenjo vasjo padli prvi »rumeni kolači«. Kdo jih bo »pohrustal«?

so zares začeli s poskusnim vrtanjem — in uspeli. Ze po nekaj mesecih se je domneva naših strokovnjakov izkazala za pravilno.

ENAJST LET
TRAJAJOČE RAZISKAVE

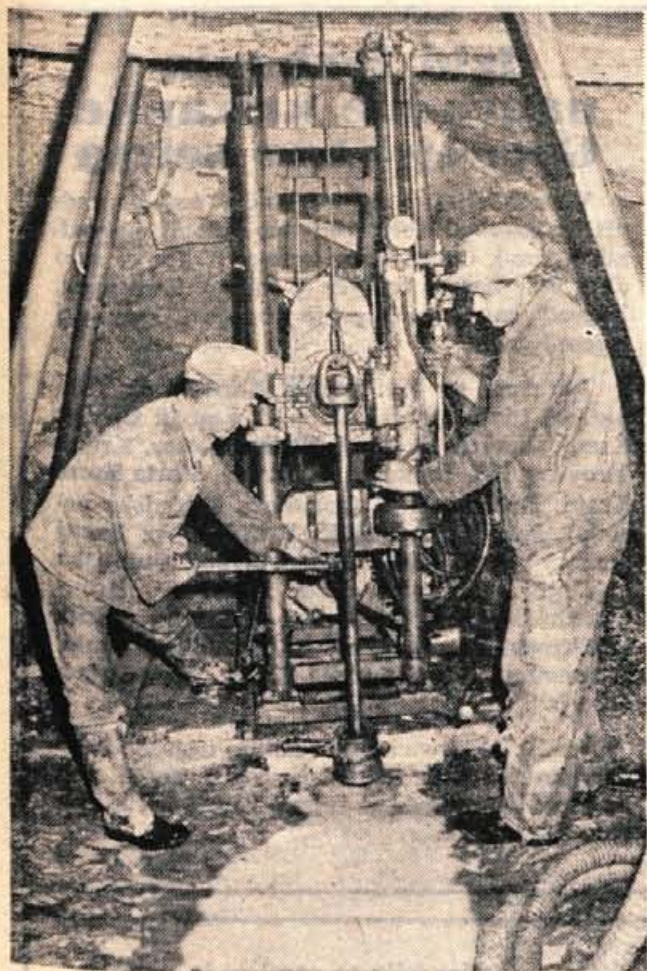
Geologi dolgo niso vedeli, kako bogato je nahajališče, kolikšne so zaloge in ali bi se načrtno kopanje sploh izplačalo. Šele po štirih letih, ko je bil odkrit izredno bogat sloj uranove rude, so

pomisleki odpadli: rudnik bo, o tem ni nobenega dvoma več. Pred tedni, med obiskom na Žirovskem vrhu, smo slišali, da bodo vsa potrebna pripravljajna dela opravljena do srede leta 1971, redna proizvodnja pa naj bi stekla konec 1973. ali v začetku 1974. leta.

»Preizkusi novo odkritih ležišč urana trajajo navadno okrog 7 let, vendar bomo mi, spričo nepoznavanja terena in pomanjkanja sredstev, za-

Takole izgleda vhod v gornji, starejši rov. Spodnji je obokan in mnogo širši saj ga nameravajo uporabljati tudi med redno proizvodnjo.

Može na koncu enega od prečnih hodnikov s posebno napravo vrtačo v tla. Odprtina ima premer le nekaj centimetrov, zato pa je zelo globoka. Iz nje dobljajo vzorce kamenin in seveda tudi delce uranove rude, če spodaj slučajno leži nova, še neodkrita plast.

nje porabili znatno več časa, nam je povedal ing. Benedik. »Dosedanje raziskave so stale 28 milijonov N din, celotni stroški pa bodo, kot računamo, znašali približno 43 milijonov N din. Denar prištevata zveza in republika, vsaka polovico.«

In kakšna je kvaliteta rude iz Zirovskega vrha? Koncentracija uranovega oksida v njej se vrti med 2 in 3 kilogrami na tono izkopane zemlje oziroma kamenja, ponekod tudi več, tudi 5 kilogramov. Z načrtnim sondiranjem zemljišča so ugotovili, da sodi rudnik pri Gorenji vasi med srednje velike in da bo moč iz njega iztisniti najmanj 1700 ton uranovega oksida. Ob sedanjih cenah 8 dolarjev za libra (54 gramov) rumenega koncentrata, ki vsebuje 75 odstotkov čistega urana in ki mu v svetu pravijo kar »rumeni kolač« (yellow cake), bi skupni bruto produkt znašal 32 milijonov N din. Menijo pa, da utegne biti iztržek še znatno večji, kajti cena rumenega koncentrata na svetovnem tržišču se ne prestano dviga. Stroški raziskav namreč strmo rastejo, saj razen v Afriki ni več rudnikov z dnevnimi kopji.

Pas rude je, kakor smo zvedeli, zelo dolg (okrog 15 kilometrov) in leži malce poševno. Glavna nahajališča so

vznožjem. Malone ves čas vodi skozi plasti trdih kamenin. Pravokotno nanjo, 50 metrov vsaksebi, so v obe smeri zvrtni prečni rovi. Iz njih se na levo in desno, navzgor in navzdol, razprezajo manjše zajede. Tako je nastala prava pravcata mreža predorov, ki omogoča strokovnjakom natančne meritve količine in kakovosti rude. Glavni podzemeljski hodnik namreč teče mimo najgostejših skladov permskih peščenjakov, torej tudi skozi ležišča urada. Kot zanimivost velja omeniti, da so našega fotoreporterja na nekaterih mestih opozorili, naj se nikar preveč ne približa stenam, sicer mu bo sevanje uničilo film.

Drugi, novejši podkop, za sedaj dolg 1200 metrov, je speljan v samo vznožje vzpetine, vendar pravokotno na smer gornjega. Podobno kot prvi ima tudi ta prečne rove in zajede. Oba hodnika loči 150 metrov debel sloj zemlje in skal. V njunem sekališču bodo to plast prevrtali in ju z navpičnim jaškom povezali med seboj. Raziskave so zelo zamudne in drage, zlasti še, ker spodnjo vrtno skušajo narediti uporabno za kasnejšo redno proizvodnjo. Koliko truda je do danes zahteval bodoči rudnik, priča že orjaški kup pred vhodom v eno od vrtin, kjer je nakopičenih okrog 50 tisoč kubičnih metrov materiala.

Kopanje urana se ne bo kaj prida razlikovalo od kopanja drugih rud ali premoga. Rudarjem pretita dve nevarnosti: prva je žarčenje, ki pa ni tolikšno, da bi lahko ogrozilo zdravje zaposlenih, saj bodo le-ti primerno zaščiteni; drug, mnogo večji problem je kremenčev prah, povzročitelj silikoze, ki nastaja ob vrtnanju. Zato bo treba hodnike s posebnimi napravami neprestano čistiti in po ceveh dovajati svež zrak. Potrebna so tudi specialna, visoko mehanizirana orodja in

približno 430 metrov globoko pod zemljo. Do danes odkrite plasti bodo zadoščale za kakih deset let.

»Naprave za predelavo nameravamo postaviti v neposredno bližino rudnika in se s tem izogniti dragemu prevozu. Izbrali smo tako imenovano radiometrijsko separacijo, način, ki ga posebno uspešno uporabljajo Madžari. Le-ti nam bodo tudi preskrbeli tehnologijo. Radiometrijska separacija je sestavljena iz več faz: drobljenje, luženje, mešanje s smolo in filtriranje rude. Končni rezultat zapletenega postopka so že omenjeni rumeni kolači,« je povedal ing. Benedik.

Zadnje čase uprava navezuje stike tudi z zapadnimi firmami, ki izdelujejo posebne stroje, pri katerih se ob vsaki vmesni fazi predelave izgubi le 3 do 4 odstotke dragocenega uranovega oksida, kar je izredno malo.

ROV, DOLG 1500 METROV

Med obiskom rudnika urana — navzočih je bilo tudi več predstavnikov gospodarskih in družbenopolitičnih organizacij občine Skofja Loka — so nas povabili na ogled obeh poskusnih vrtin, ki pa sta povsem podobni pravim kopom. Prva, starejša, je dolga poldrug kilometer in preluknja goro v višini 150 metrov nad njenim

150 metrov pod zemljo je presneto hladno in vlažno. Zaradi skal in nizkega stropa so si morali vsi obiskovalci rudnika nadeti čelade. Skupinica, ki jo vidimo na sliki, si ogleduje manjšo žilo uranove rude, stisnjene med kamnite plasti.

priključki, ki vrtine sproti zalivajo z vodo.

BOMO URAN IZVAZALI ALI GA PORABILI DOMA?

Sloveniji se torej obeta rudnik urana. Toda kaj storiti z dragoceno snovjo, ki bo prihajala izpod Zirovskega vrha? Gornje vprašanje je že lep čas predmet burnih razprav. Z njim so si ubijali glave na vseh nivojih, od zveze do republike in posameznih občin. Mnogi trdijo, da se moramo nemudoma lotiti gradnje atomske centralne, saj vse kaže da bomo okrog leta 1975 zaradi splošnega pomanjkanja električne energije zabredli v resno krizo. Zal ima omenjeni načrt cel kup sovražnikov. Gre predvsem za naftna in premogovna podjetja, ki v uranovih rudnikih, jedrskih centralah teh reaktorjih vidijo svoje pogrebce. In tako vsa stvar stoji, čas pa neusmiljeno beži. Morda že obstajajo kakšni konkretniji načrti,

ampak zdaj se nam, da je do njihove uresničitve še daleč. Ne bi posebej poudarjali, kako nesmiselni so ugovori nasprotnikov atomske elektrarne, saj je prostora dovolj za vse, saj »ruda bodočnosti« pri nas zlepa ne bo mogla izpodrinuti drugih, veliko mogočnejših virov energije. In še nekaj drugega: drugod petrolejske družbe financirajo raziskave uranovih ležišč ter gradnjo central, pri nas pa jih skušajo zavreti.

Kar zadeva rudnik Gorenja vas, se republiški IS strinja, da proizvodnja uranove rude spriči debat za in proti centrali ne sme zastati.

»Če doma ne bo potrošnikov, bomo uran pač izvažali,« pravijo strokovnjaki. »Kupcev imamo dovolj na Vzhodu in Zahodu. Skleniti nameravamo dolgoročne pogodbe s tujimi firmami, seveda tistimi, ki nudijo najugodnejše pogoje.«

Tekst: I. Guzelj
Slike: F. Perdan

Po tople orjaški cev v rov dovajajo svež zrak, kajti kremenčev prah, ki nastaja ob vrtnanju, povzroča silikozo, nevarno obolenje pljuč.

Letos je prišlo iz Kanade na obisk največ izseljencev

Po štirinajstih letih v domovini

Izidor Špenko iz Potoka pri Komendi je bil včasih naš dopisnik, pred desetimi leti pa je v Vancouveru v Kanadi ustanovil Slovensko prosvetno društvo

Včasih je bila naša hiša ena najrevnejših v vasi. In najbrž sem se med drugim tudi zato odločil, da sem nekaj časa dopisoval v vaš časopis. Tako sem laže študiral. Zbiral sem pa tudi naročnike na kamniškem področju in pridobil sem jih okrog dvesto. Ko pa je bil v vašem časopisu, zdil se mi 1953. leta, razpisan natečaj za novo ime časopisa, sem predlagal da bi se imenoval Glas Gorenjske. In za ta predlog sem takrat dobil nagrado.

Tako nam je v soboto dopoldne pripovedoval Izidor Špenko, po domače Perjevoj Izidor iz Potoka 2 pri Komendi.

Kot 20-letni fant je Izidor 1955. leta na Dunaju končal študij psihologije in sociologije; od tam je odpotoval potem v Kanado. Danes je v Vancouveru, v provinci British Columbij, pedagog oziroma vzgojitelj za 12. do 18. let stare otroke, ki so izgubili starše, ali so jih leti sami zapustili. V Vancouveru, mestu na obali Tihnega oceana, ki je imelo 1964. leta 384.522 prebivalcev, si je ustvaril družino. 18. junija letos pa je Izidor prvič po 14. letih spet prišel na obisk v domovino. S seboj pa je kot vodja skupine pripeljal 570 Jugoslovancev oziroma 78 Slovencev, ki jim Vancouver oziroma Kanada že vrsto let pomeni drugo domovino.

»Mislim, da do sedaj še ni prišlo na obisk v domovino le Kanade toliko izseljencev kot prav letos. Mnogi med njimi po trideset in več let niso videli domovine. Prav zato mi lahko verjamete, da je bilo veselje pa tudi preseñenje ob sreñanju s svojci nepopisno. Preseneñenje pravim zato, ker ni nihče pričakoval, da bo videl to, kar smo videli, ko smo stopili na domača tla. Slišali smo sicer kako skokovit razvoj je Jugoslavija dosegla v nekaj letih, vendar je razlika prav neverjetna in skoraj bi rekel, da je napor, ki ste ga v zadnjih letih vložili v razvoj, prevelik.»

»Kako pa živite izseljenci v Kanadi?« smo ga poprašali.

»Ja, delati je treba, tako kot povsod. Zase vem, da sem na začetku kuhal, pomival posodo in opravljal še vrsto drugih del, da sem toliko prislužil, da sem opravil izpite, ki mi jih po kanadskih zveznih zakonih niso priznali.»

»Ali je v Vancouveru veliko Slovencev oziroma Jugoslovancev?«

»Kar precej. In prav zato se mi je 1959. leta porodila misel, da bi ustanovili Slovensko prosvetno društvo. Ustanovili smo ga in prav sedaj dograjujemo svoj prosvetni dom. Šele ko smo ustanovili društvo, smo se Slovenci nekako povezali. Vsak teden smo prirejali razna sreñanja, obujali domače običaje, ustanovili folklorno skupino, ki je mimogrede na raznih izseljenskih sreñanjih požela mnogo priznanj, vsako nedeljo pa smo imeli tudi tečaj slovenskega jezika za predšolsko in šolsko mladino naših izseljencev. Imamo pa v Vancouveru tudi slovensko knjižnico, ki jo sami izpopolnjujemo s knjigami in časniki, ki nam jih pošiljajo svojci ali smo naročeni nanje.»

Koliko članov pa ima sedaj vaše društvo? (Mimogrede povedano, Izidor Špenko je sedaj častni član društva, pred tem pa je bil vrsto let predsednik).

»Društvo ima okrog 500 članov. To pa niso vsi. Kajti redno prihajajo na naše prireditve Slovenci iz oddaljenih mest v Kanadi. Zanimivo pa je, da je prav v našem društvu veliko Gorenjcev; tako iz okolice Kranja,

Skofje Loke, Radovljice, Vrbe itd.»

Včasih ste dopisovali v naš časopis in omenili ste tudi, da Slovenci v Kanadi tudi dobivate časopise. Ali dobivate tudi Glas?

»Ne bi vedel točno, koliko jih dobiva Glas, vendar pa sem prepričan, da bi bili zelo veseli, če bi ga redno dobivali.»

Preden končamo, pa nam, prosim, povejte, kako se po dveh mesecih počutite doma in kdaj vaša skupina odpotuje nazaj v Kanado?

»Ogledal sem si že vso državo. Pa tudi drugi najbrž precej potujejo. Bili smo tudi na škofjeloškem pikniku, ki ga prav gotovo ne bomo pozabili. Sicer pa bo zame to sreñanje nepozabno in kar prehitro se bliža naš odhod. 15. septembra se bomo namreč zbrali v Ljubljani, potem bomo potovali z vlakom do Milana, od tam pa se z avtobusom odpeljali v Kanado.»

Poslovili smo se od Izidorja Špenka, nekdanjega našega dopisnika, in mu obljubili, da bomo skušali urediti, da bodo gorenjski izseljenci v Vancouveru čimbolj redno dobivali Glas. On pa nam je zatrdil, da bodo prihodnja leta prav gotovo bolj pogosto prihajali na obisk v domovino. A. Zalar

KADROVSKA KOMISIJA PRI OBRATU KLAVNICA KMETIJSKO ZIVILSKEGA KOMBINATA KRANJ RAZPISUJE NASLEDNJA PROSTA DELOVNA MESTA:

1. KV mesarji
2. pomožni delavci ali delavke
3. vajenci mesarske stroke

Pogoji:

pod 1

KV mesarji, sposobni za dela v klavnici in predelovalnici, prosti vojaščine, z urejenim stanovanjem, po možnosti iz bližnje okolice.

pod 2

fizično močni in zdravi delavci oz. delavke, z urejenim stanovanjem, prav tako iz bližnje okolice.

pod 3

uspešno dokončana osemletka, fizično močni in zdravi kandidati, ki imajo veselje do tega poklica. Prijave naj kandidati oddajo v upravi obrata Klavnice v Kranju, Maistrov trg 7, do 31. 8. 1969.

Kadrovska komisija obrata Klavnice
K2K Kranj

Izid žrebanja nagradne križanke Gorenjskega sejma

V ponedeljek popoldne smo v našem uredništvu izžrebali devet pravilno rešenih nagradnih križank Gorenjskega sejma. Križanko smo objavili v našem časniku v soboto, 9. avgusta. Nagrade za reševalce pa je prispeval Gorenjski sejem Kranj.

Izžrebani so bili: **Stefan Kastelic**, Zg. Bitnje 204 (dobi otroški plašček), **Ludvik Glavač**, Kranj, Planina 13 (fen), **Nadina Kušar**, Kranj, Titov trg 13/I, (omarica za čevlje), **Marta Kern**, Kranj, Partizanska 5 (garnitura kuhinjske posode), **Ivanka Kocijančič**, Britof 17, p. Kranj (mizica), prof. **Pavlič Anton**, Kranj, Studijska knjižnica, (likalnik), **Jože Friškovec**, Kranj Smledniška 60 B (električni kuhalnik), **Cirila Cuderman**, Kranj, Gorenjska kreditna banka (gramofon), **Ada Gašperšič**, Kranj, Stara cesta 6 (dva jogija).

Srečni izžrebanci lahko dobijo nagrade vsak dan, razen sobote in nedelje, od 7. do 14. ure na upravi Gorenjskega sejma, Kranj, cesta Staneta Žagarja 27.

Komisija za sprejem in prenehanje dela VELETRGOVINE SPECERIJA BLED

razpisuje

prosti delovni mesti:

a) vodja bifeja

V KEGLJIŠČU SUPERMARKETA NA JESENICAH

Pogoj: KV natakara-ica z najmanj 5 let prakse

b) saldakontista

Pogoj: Ekonomska srednja šola z najmanj 3 leta prakse v finančni stroki.

Ponudbe je treba poslati na naslov veletrgovina Specerija Bled do 31. 8. 1969.

Prispevek k turizmu — Foto: F. Perdan

Klobuk dol pred Ločani

Razmišljanje ob koncu letošnje III. Groharjeve slikarske kolonije

Pred nekaj leti, ko so v Skofji Loki prvič organizirali poletne prireditve in si je ducat predstav Tavčarjeve Visoške kronike ogledalo skoraj pol Gorenjske, smo bili prepričani, da bodo hrupno rojene in s pohvalami začinjene letne prireditve na loškem gradu kaj hitro postale tradicionalne, da bodo kmalu prav tako znane kot na primer podobni reviji v Ljubljani ali Dubrovniku. Toda že naslednji dve sezoni, 1964. in 1965. leta, ko kvaliteta predstav v okviru Skofjeloških poletnih prireditev ni dosegla nivoja krstnih iger — posledica slednjega je bil kajpak manjši obisk — sta prvotnemu optimizmu spodnesli noge. Bojazen, da sicer prizadevni gledališčniki ne bodo kos velikopoteznim načrtom, se je uresničila. Manjkalo je režiserjev in igralcev, ki bi bili pripravljeni sodelovati, ki bi hoteli iz golega navdušenja gledališkimi deskam žrtvovati malone ves svoj dopust, ni bilo denarja za ureditev stalnega prizorišča na prostem, pa tudi sodelovanje med organizatorji iger in drugimi kulturnimi institucijami v občini je šepalo. Tako so po treh bolj ali manj uspešnih letnih prireditvah Ločani prišli ob sapo.

KLAVRN ZACETEK

Zakaj v uvodu, ki poleg vsega še pobija naslov, pogrevati stare stvari, bo morda dejal kdo od bralcev. Ampak treba je bilo seči nekoliko nazaj, v čas, ko se je zdelo, da kultura v Skofji Loki hira, da ji ni več pomoči. Nekako takrat so namreč na gradu, v prenovljeni galeriji muzeja, odprli prvo likovno razstavo. Dogodek je ostal redki povabljenosti so vedeli zanj, vendar jih ni bilo na otvoritev. Samo razstavljaev — njegovo ime bomo zamolčali — in njegova soproga sta stala sredi prostora, ovešena s slikami, ter seveda direktor Loškega muzeja Andrej Pavlovec in še dvojica, trojica uslužbencev. Pavlovec je prebral uvodni nagovor, čestital likovniku in vsi skupaj so odšli v grajski bife ter sedli k litru metliške črnine.

Klavrn začetek, mar ne? Toda organizatorjem ni manjkalo poguma. Prirejali so nove in nove razstave, vsak mesec kakšno, in vedno več ljudi si jih je ogledalo.

Ob govoricah in člankih v časopisu občani niso ostali neprizadeti. Marsikdo je prišel na grad, hoteč videti, kaj neki se tamkaj dogaja. Prišel je enkrat, dvakrat, trikrat, spoznal slike rojakov Subica, Plestenjakove, Novinca, Jesiha ter drugih, občudoval plastike naivca Petra Jovanoviča... Nekatera dela so mu bila všeč, druga ne, vendar je prihajal znova in znova, primerjal svoj okus z okusi drugih, si ga oblikoval — ter polagoma vzljudil likovno umetnost. Prvo leto smo v galeriji srečavali predvsem intelektualce, likovnike in študente, kasneje pa vse pogosteje tudi ostale občane ter celo Ljubljance in Kranjčane. Razstave na loškem gradu so med slovenskimi kulturniki vzbujale vse več pozornosti. Nekdaj tako živahno gledališko dejavnost so potisnile v ozadje, kar je — če poznamo značaj ene in druge umetniške dejavnosti, če vemo, da so dramske predstave v primerjavi z zahtevno likovno umetnostjo ljudem mnogo bližje — dokaj presenetljivo. Morda ima pri

vsem skupaj veliko zaslug tudi sedanja občinska uprava, ki je pobudnike, Loški muzej z direktorjem, umetnostnim zgodovinarjem Andrejem Pavlovcem na čelu, krepko podprla, ki se očitno zaveda, da sredstva, vložena v razvoj obetajoče kulturne dejavnosti, niso izgubljena. Brez tega bi bili vsi napori zaman, kajti — kot pravi star pregovor — za malo denarja je malo muzike.

OBČINSTVO LOČI DOBRO OD SLABEGA

Velika in mala Groharjeva slikarska kolonija, dve že kar tradicionalni prireditvi, sta seveda samo logično nadaljevanje prizadevanj, ki Skofjo Loko polagoma spreminjajo v Meko likovnikov. Da trditev ni iz trte izvita, pričajo tudi izjave udeležencev kolonije, s katerimi smo se imeli priliko pogovarjati. Vsi so navdušeni nad mestom in njegovo okolico in — kar je najvažnejše — nad prebivalci, nad komentarji in mnenji, ki padajo mimogrede, ob gledanju čez sklonjene hrbe slikarjev.

»Še nikjer nisem naletela na tako pozorno, kritično občinstvo,« mi je lani dejala slikarka Cita Potokarjeva. »Občutek imam, da so ljudje, in to vsi po vrsti, likovno izobraženi, da znajo ločiti, kaj je dobro in kaj ne. Ko hodim okrog in slikam, se vedno najdejo posamezniki, ki skušajo z menoj razpravljati o podobah na platnu. Sprašujejo me, zakaj sem to naredila tako in ne drugače, zakaj je zvonik vijugast, zakaj hiša nima oken...«

Ne zdi se nam prenačljeno trditi, da Groharjeva slikarska kolonija ni prisiljena,

V soboto, 23. t. m., bo v koncertni dvorani delavskega doma v Kranju POEMA O JANU PALACHU Marijana Stancarja-Monosa. V glasbenem delu večera bosta izvajala violinist Miha Pogačnik in pianist Peter Škrjanc Beethovno sonato št. 9 (imenovano (Kreutzer)).

umetno zorganizirana stvar, prireditev brez odmeva med ljudmi, temveč nekaj, kar so prebivalci mesta ob Sori sprejeli za svoje. Slovesnosti ob začetku letošnje kolonije, tretje po vrsti, se je na primer udeležilo toliko občanov, da je v sicer prostorni galeriji zmanjkovalo prostora. Še večji gneči smo bili priča prejšnji ponedeljek, med otvoritvijo razstave del, ki so nastala lansko leto. »Klobuk dol pred Ločani!« sem slišal vzklikniti enega od ljubljanskih kulturnikov potem, ko je štirinajst dni budno spremljal potek osrednjega likovnega dogodka v Skofji Loki.

ZAHVALNO PISMO

Kaj pa Mala Groharjeva slikarska kolonija? Dasi smo o prireditvi, ki je pred tremi meseci v staro gorenjsko mesto stece zvalila okrog 200 mladih mojstrov čopiča iz vse Jugoslavije, že pisali, ne bo odveč, če ob tej priložnosti znova nanizamo nekaj dejstev. Organizatorji so si namreč še nekaj dni pred začetkom velikega likovnega shoda pionirjev belili lase, kako prenočiti vso armado udeležencev ter njih vzgojiteljev. A glej, načrt, po katerem naj bi gostje brezplačno prebivali na domovih skofjeloških učencev in ki je odgovorne navdajal s strahom (»Ne verjamemo, da se bo našo dovolj razumevajočih staršev,« so govorili), je doživel med meščani nesluten odziv. Cele družine z očetmi, materami in otroki vred so se prijavljale, želeč prenočiti enega ali več mladih slikarjev. Gostov je kmalu zmanjkalo in na obrazu marsikaterega loškega pionirja smo zapazili sled solz, izraz razočaranja, ker ni mogel izkazati gostoljubja kakemu od prišlecev. Kako prijetno so se počutili mali likovniki, s kakšnimi vtisi so zapustili Skofjo Loko, pa še najbolj zgovorno pričča zahvalno pismo 12-letne Marice Gvozdič iz Vršca, ki ga je poslala svoji gostiteljici Ani Po-

gačnik. Objavljamo prevod celotnega besedila.

»Draga gospa! Že nekaj dni je minilo od moje vrnitve iz Skofje Loke. Vtisi v glavi so se uredili; nenadoma odkrita lepota je prinesla tudi nenadne zanos, ki sem jim, dokler sem bila ob samem izviru te lepote, nisem mogla upirati. Sedaj, ko je vse to v mislih ponovno pregledano, so stvari v mojih očeh doble še večji pomen in vrednost.

Lahko vam rečem, da so spomini na Vas, na Vašo okolico in someščane, izredno lepi. Ljudje so mi bili zelo všeč, zelo gostoljubni so, polni neke prostodušne, naravne topline, prav nič lažne ali vsiljive. Sem velika ljubiteljica prirode, zato mi je le-ta še posebej ostala v spominu — in to popolnoma upravičeno. Še nikjer namreč nisem videla nekaj tako lepega, veličastnega. Verjemite, navdušena sem! Po slikanju pred Vašo hišo smo z avtobusom odšli na izlet do hiše, v kateri je živel in delal Ivan Grohar. Tam smo videli mnogo njegovih del. Skoraj vsa so religiozne vsebine. Zdi se mi, da ga je polomil, ker svoji okolici ni posvetil malo več pozornosti. Prizori so krasni! Ste že bili tamkaj? Gotovo ste videli tiste čudovite planine različnih zelenih barv, v ozadju pa modre Alpe.

Ne vem, ali Vam je znano, toda midve, se pravi moja prijateljica in jaz, sva osvojili eno od najlepših nagrad — veliko knjigo starih grških mitoloških zgodb, opremljeno s slikami, in barvice. Vsi udeleženci smo prejeli tudi pisnega priznanja.

Knjige, ki ste mi jo podarili, sem zelo vesela. Potrudila se bom in se v najkrajšem času naučila slovenščine. Še enkrat se vam iskreno zahvaljujem za Vašo ljubeznivost in gostoljubje. Moja učiteljica me stalno opozarja, naj Vam pišem, toda tega tudi sicer ne bi pozabila.«

I. Guzelj

Pravkar minule III. Groharjeve slikarske kolonije se je tokrat prvič udeležil tudi španski likovnik Bernardo Ylla. Mož je med štirinajstodnevni bivanjem v Skofji Loki navezal mnogo poznanstev. S predsednikom Zdravkom Krvino na primer sta postala velika prijatelja. Fotoreporterjeva kamera ju je zalotila za mizo v restavraciji Krona, ko Španec predsedniku občine pravkar podarja eno od svojih grafik — Foto: F. Perdan

NEVIDNE MREŽE

IVAN
JAN

(Odlomek iz povesti »MRTVI NE LAŽEJO«)

17

Aleš ni imel veliko časa in tudi predolgo se ni hotel zadrževati, zato ni ovinkaril:

— Govoriš, kot bi se tega zdaj zavedela prvič... Kar začniva! Je Filip te dni kaj več govoril s teboj?

Martina ga je radovedno pogledala:

— Zakaj sprašuješ tako odsekano? Kaj je narobe?

— Narobe? V teh časih je vedno kaj narobe. To, kar m-sliš ti, za zdaj še ni, varovati pa se moraš bolj!

Ta večer je bil Aleš resnejši kakor ponavadi. Hotel je reči, naj se varuje predvsem Filipa, a to je bilo čutiti že v izgovorjenem. Pred njo ni mogel izreči bratovega imena. In ker je tako čutila in razumela tudi ona, je hkrati z odgovorom zajela tudi sporočilo:

— Da, Filip mi je naročil, še nocoj se oglasi pri njem. Nekaj ti ima povedati. Nekaj takega, česar ni zaupal niti meni.

To je bilo za Aleša, ki se je kljub zadnjemu tako pomembnemu sporočilu ogibal Filipa, spet nekaj novega. Nekaj, kar je bilo podobno že stisnjenemu obroču.

— In praviš, da ti ni hotel povedati, za kaj gre?

— Ni. Pa sem mu večkrat rekla. Trdil je, da bo nesreča in da bi se jezil, če ne bo povedal samo tebi. Svaril me je pred Golobom. Čudno kaj, je razložila Martina.

— Pred njim? Hudiča! ... Je povedal še kaj drugega?

— Večkrat me je opozoril, naj se pazim. Zdaj bo res treba izginiti.

Aleš jo je strmé ogledoval in pred očmi se mu je na hitro utrnilo vse, kar je vedel o Filipu, o Golobu, o izdajah, o vsem, kar je in tudi ni bilo mogoče. In kakor bi razmišljal glasno, je pritrdil:

— Nemara imaš prav. Samo še malo potrpi!

Martina je drhteče poprijela:

— Kaj se vendar godi? Saj bom ob pamet! Ti pa: še malo potrpi!

— Vse pa spet ni tako hudo. Boš videla, da se bo na koncu ujel.

— O kom govoriš?

— O kom? O izdajalcu vendar. Za to gre. Dokler se Filipu nič ne zgodi, se tudi tebi ni treba bati.

Zdaj se je Martinini nekaj zataknilo in hlastnila je:

— Kaj misliš s tem?

— Kakor sem rekel. On ima dobre zveze. Veliko novic, ki jih ni mogel izvrtati nihče, nam je prinesel že večkrat. Tudi zate bo poskrbel dosti zgodaj, saj ti je brat.

— Brat ali ne. Če me zapro, bo prepozno. Nič ne vem, kje čaka nevarnost. Aleš, vzemi me, samo da zginem!

Zdaj ji je Aleš na kratko odkril:

— Vidiš, prav to je tisto, česar ne smeš, ne moreš storiti. Če boš kam izginila, se bodo naši načrti podrli. Izdajalec bo opozorjen in gestapo tudi.

Martina je skušala slediti tem načrtom, zato je preskočila prošnjo in vprašala:

— Potem naj bi bila tu kakor vaba! Kaj mi boš še naložil?

— Samo nekaj dni še zdrži in pazi!

— Preveč vsakdanje za to nevsakdanjost. Povej, kaj se godi!

— Drug drugega lovimo. A prehiteli jih bomo in izdajalec nam bo potem odkril kaj več.

— Na koga meriš?

— Tega še sam ne vem dobro. Raje ne sprašuj!

Dekle je molče ugibalo, kaj se skriva za Aleševimi kratkimi besedami in trdo se je privila k njemu, kot bi ga hotela zadržati za vselej.

Alešu se je mudilo. Ugibal je, kaj ima Filip spet za bregom.

Prišel bo do njega, pa če se mora spremeniti v svetega duha!

Ko je odhajal, se je otrese mehko, ki se ga je lotevala. Odločno in trdo je rekel:

— Pričakuj sporočilo in bodi pripravljena tudi na odhod. Najbrž ne bo treba dolgo čakati!

Martina se ni mogla ločiti. Se nikoli se ni tako težko poslavljala.

— Res moram še ostati? Je zašepetala še enkrat. Nihče ne bo takoj zvedel, da me ni več doma! Ni me sram povedati, kako se bojim!

Aleš je bil z mislimi že drugod, kajti nevarnost je zaznaval bolj široko. Če zdaj popusti in jo odpelje, bo preveč škode. Lovcem je treba vzbuditi občutek, da so na sledi, kjer ni nobene nevarnosti, nobenih ovir. Zato mora Martina ostati. Se kak dan napetosti in nestrpnosti, pa bo olajšanje toliko večje in lepše.

— Misliš, da je meni vseeno. Tudi drugi se boje. Boš videla, da nam ne bo spodletelo. Zdaj pa moram iti, če hočem dobiti Filipa!

Dekle se je končno vdalo: — Sam veš, kaj delaš. Bolj kot kdaj pazi, kod boš hodil. Posebno okoli Goloba.

Aleš je pogledal:

— Zakaj pa ravno tam?

— V tisto smer odhajajo nemške patrulje največkrat. Tudi Filip ve to!

— Ze prav. Martina, varuj se! Je spet ponovil.

— Hm, to je nekako tako, kot bi udaril na zvon, ki ne sme zadonet! Vedno zahtevaš kaj nemogočega!

— Nič ni nemogoče, zapomni si!

— Da, nič, Aleš; če te bodo lahko obvarovale moje misli, te ne bodo nikoli dobili!

Aleš je naglo utonil v temi. Dogovorjen je bil z Golobom. Zdaj se mu je še posebno mudilo, da bo morda še pred srečanjem s Filipom zvedel, kaj se je zgodilo. Po sporočilu o preseljevalni ekspediciji, ki so jo potokli, se ni dal preveč zapeljati. Med potjo pa se je premislil in zavil proti Filipovemu gradbišču, da potem ne bi imel tako daleč. Tiho se je pomikal naprej in hodil po krajih, ki so bili za zasede neprikladni. Filipu ni zaupal več. Z brzostrelko v rokah je pretaknil vso okolico, da bi odkril kakšno past, pa ni bilo nikogar. Nazadnje tudi Filipa ni našel. Ni ga bilo v novi hiši, v domači ga pa tudi ni bilo čutiti. Čemu ga je potem vabil k sebi? Kaj pa, če se moti in so ga Nemci medtem že aretirali?

Poln neurejenih misli je prišel do Goloba. Pri njem so se zdaj stekale poglavitne novice, zato ga je prizadelo, ko je zvedel, da tja tudi Nemci zahajajo vse pogosteje. Hotel se je tolažiti, da prihajajo tja predvsem zaradi Roze in malce. Z Golobom sta za hlevom šepetala o vsem, kar bi moglo biti pomembnega.

Potem se je Golob rahlo odkašljal, to pa je pomenilo, da bo povedal nekaj, kar mu ne bo šlo rado z jezika.

— Ne maram se vmešavati v tvoje stvari, je rekel. — pa te prav zaradi tebe in vse te naše reči moram opozoriti. Midva se poznavata malo bolje in oba imava težave z ženskami. Vsak po svoje. Kajne? Zato ti svetujem, da ne bi več zahajal k Martini. Mislim, v hišo. Oba poznam, zato me tudi skrbi! Pa ne le mene! Si videl, koliko so jih spet potokli!

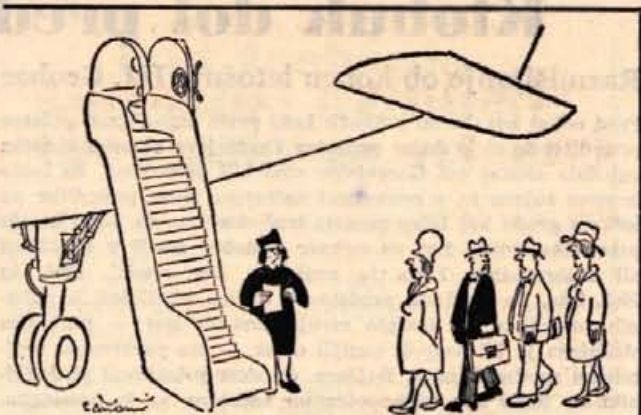
Če bi bil to izgovoril kdo drug, Aleš gotovo ne bi prenesel. Toda Golob ni bil človek, ki bi želel slabo. Te besede so zajemale več, kot je bilo izrečenega. Vse, kar je viselo nad ljudmi. Zato je Aleš prikimal, kakor pri kraji zasačeni pobič, in rekel:

— Vsi me opozarjate pred vsemi, jaz pa naj zaupam vsem. Saj veš, da sem jo moral videti in opozoriti!

Golob je povzel:

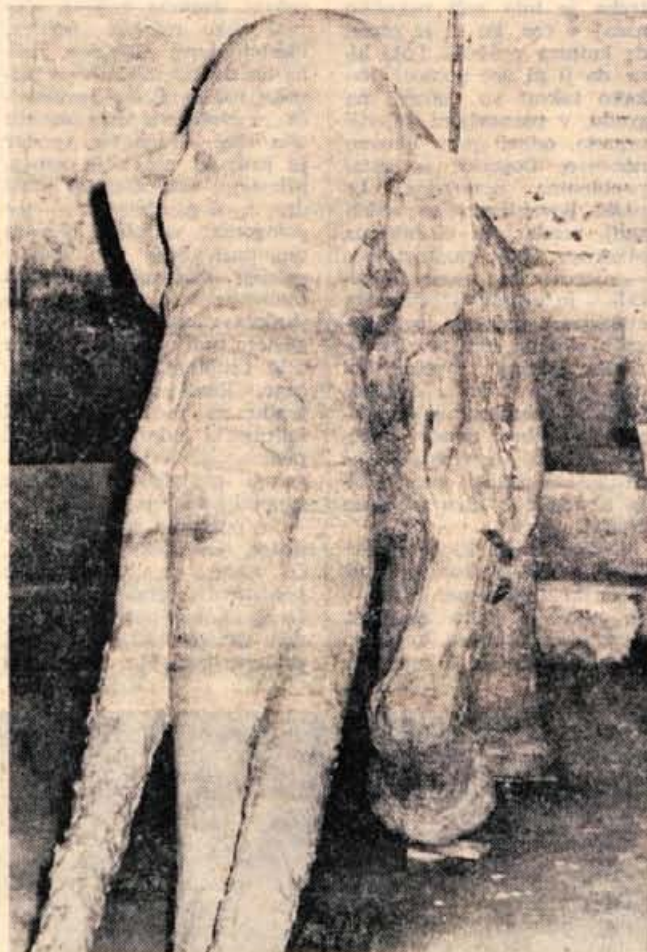
— Tudi kdo drug bi jo lahko. Ne gre samo za vaju. Naj ti ne bo nerodno; oba misliva na isto nevarnost!

Konec odlomka

Izgnana zakonca

Uprava javne varnosti v Subotici je zahodnonemškima zakoncema Wolfgangu in Viktoriji Voiger izročila odlok o prenehanju gostoljubja v Jugoslaviji. Zakonca sta na področju Vojvodine iskala ljudi za delo v Zahodni Nemčiji, pri tem pa sta obljubljala pretirano visoke dohodke in pa zaposlitve, ki jih ne bi mogli dobiti.

Pod spretnimi rokami akademske kiparke Dore Novšakove v kleti okroglega stolpa na loškem gradu nastaja orjaška plastika ledenodobnega slona mastodonta, mamutovega sodobnika, katerega skelet so pred nekaj leti izkopali v okolici Velenja. Tamkajšnji muzej se je zato odločil v enem izmed svojih prostorov razstaviti njegov kip, verno podobo kolosa, ki je že zdavnaj izumrl. Dela so zaupali likovnici Novšakovi. Ker pa v Velenju ni mogla dobiti dovolj velikega ateljeja — plastika je 4,5 metrov dolga in 2,5 metrov visoka — so ji odstopili klet na škofjeloškem gradu. Ko bo kip gotov, ga bodo razrezali na tri dele, prepeljali v Velenje in tam spet sestavili. (- ig) — FOTO: F. Perdan

Pravijo

Res, da ti zaslužiš 60 tisočakov, jaz pa 200, toda kupiti moram avto.

Grabče — vasica ob Radovni (5)

»Dober« in »slab« čas za sekanje drv

Sredi vasice Grabče je bil v starih časih kmečki mlin na dva kamna; gnala ga je voda potoka Radovne. Zajetje je bilo pri Smonu v Krnici; nobenega jezua ali pregrade ni bilo, le ob obrežju potoka je bila voda po umetni strugi speljana k mlinu. Po domače so rekli temu mlinu »Mokrov mlin«. Danes se pri tej hiši drugače pravi, saj gotovo že 150 let nimajo več mlina. Mlin je zdaj pri sosedu, vendar je večji.

V tem Mokrovem mlinu so takrat mleli žito za Grabčarje in okoliške prebivalce, stiskali pa so tudi olje iz raznih oljnih semen, npr. iz lanenega semena, iz sončničnih in bučnih pečk itd. Te oljarice so mleli, nato pa kašo stisnili z neko preprosto pripravo, da je iz nje priteklo olje. Olje so rabili za prehrano, nekaj pa tudi za zdravljenje živine.

Z oljem so npr. zabelili solato, kislo zelje, repo itd. V postu pozimi, tj. od pusta do velike noči, niso jedli nobenega mesa in nobenih živalskih maščob, le z oljem so zabelili jedi. Ljudje so bili takrat zelo pobožni in so se držali zapovedi cerkve. Po

pustu so vso kuhinjsko posodo poribali, da ne bi kje ostalo kaj maščobe. Celo ročaje od burkel so poribali, če je slučajno od klanja in od prijetanja z mastnimi rokami ostala na njih kakšna maščoba. Tudi pustne krofe, če jih je kaj ostalo, so nanizali na vrvice in jih dali sušiti; šele na veliko noč so jih podrobili v juho in pojedli.

Na veliko noč zjutraj so jedli najprej tako imenovano »alelujo«. Ta jed je bila narajena iz posušenih in zdrobljenih repnih omajkov, ki so bili podmedeni z moko. To je bila nekakšna »mešas«, ki pa jo je vsak član družine moral jesti, kajti sicer ni bil

deležen tudi drugih velikonočnih dobrot, to je mesa, potic in pirhov. Ta »aleluja« ni bila nič kaj prida jed, vendar je bil ta običaj.

Naj opišem še, kako so Grabčarji spravljali domov drva. V tistih starih časih so prebivalci vasice Grabče sekali drva za svoje potrebe v Gaberju. To je strmo skalno pobočje, 3 do 4 km daleč od vasi, nad dolino Radovne. To pobočje je dolgo več kilometrov.

Drva so sekali v glavnem v drugi polovici poletja — takrat, ko je bil za to primeren čas. Sekali so jih »starega meseca«, ali drugače povedano, takrat, »kadar luna dole jemlje«, da so drva rada gorela. Na tak dober, primeren čas za sekanje drv gleda vsak gospodar, pa naj bo to kmečki ali baštarski; če so namreč drva v tem času posekana, jih manj pogori, lažje se kuri z njimi.

Tudi na druge načine so poskušali, kdaj je dober čas za sekanje drv. Če je drvar zasadil sekuro v bukev in če se je iz rane pocedil sok, potem je bil slab čas in drv niso sekali. Ali pa je drvar odsekal majhno treščico od bukve in jo vrge v vodo; če je potonila, ni bil dober čas za sekanje, če pa je plavala na površju, je bil dober čas.

Ko so ugotovili, kdaj je dober čas, so drva posekali, in sicer vsi blizu skupaj, da so lahko drug drugemu pomagali.

Posekana drva so nekaj časa pustili »v vejah«, in sicer zato, ker so menili, da listje potegne iz podrti surove bukve ves sok k sebi in se drva zato prej osuše. Potem, ko so se drva že precej osušila, so jih obsekovali in razsekovali na krajše kose, in sicer vsak gospodar drugače: eden jih je razsekal na eno kladivo dolge kose, drugi na poldrugo kladivo, tretji na dve kladivi itd. Daljših od treh kladiv niso sekali, ker je bilo to prenerodno pri splavljanju po vodi v dolino in domov; predolge goli bi v vodi nagajale in se zapletale.

Na različne dolge kose so razsekali drva zato, da je vsak gospodar potem, ko so jih skupaj pripravili do doma, spoznal svoje. Zaznamovali pa so jih še na drugačne načine: nekateri z enim, s sekuro vsekanim risom, drugi z dvema itd. Vsak gospodar je imel drugačno znamenje. Drva so namreč splavljali v dolino ali vsi skupaj ali pa nekaj gospodarjev skupaj, nikdar pa ne le en sam. Na ta način so pomagali drug drugemu in ni bilo treba najemati tuje delovne sile.

Drva so splavljali ob kakšnem večjem deževju, ko je potok narasel in je bilo delo lažje.

Sredi potoka Radovna so nad sedanjim Kopnekovim jezom, ki pa ga takrat, ko so splavljali drva, še ni bilo, zabil močan kol. Od tega kola so na obe strani, na oba bregova, pritrtili tanjše smrekovo deblo tik nad vodno površino, in sicer ne pravokotno na breg, temveč bolj poševno v smeri vodnega toka. Ko je les priplaval do te ovire, ga je voda sama odnesla h kraju, na levi ali desni breg, tam pa so že čakali možje s cepini, ki so les vlačili na suho in potem odpeljali domov.

Franc Krničar
(Prihodnjič naprej)

Gorenjski
kraji
in ljudje

Razcestja

MIHA KLINAR
(MESTA, CESTE
IN RAZCESTJA)
IV. DEL

27

»Saj drugi niso bili z njim!« pravi profesorjev znanec pesnik Ivan Albreht in pripoveduje, kako se je Cankarju tožilo po Rožniku, s katerega ga je pregnala gospa Franzotova, ki je od Bergmanovih kupila rožniško posestvo in krčmo in zahtevala, da se Cankar odseli prej, preden se bo na Rožniku naselila ona. »Ne vem, kam bi ubogi Cankar šel, da ga Milena Rohrmanova ni povabila k sebi na Sempetersko cesto.«

Profesor Andrej nervozno poslušal znanca, saj je bil prav on, ki mu je prišel povedati Cankarjevo mnenje o njegovi »unicujoči« kritiki nad Aškercem, pa tudi takrat ob Aškercem pogrebu, da se Cankar Aškercovega pogreba ni udeležil ne zaradi sovraštva do Aškercarja, marveč zato, ker ni premozel temne obleke, kmalu potem pa tudi dokazal, da tega pesnika ne sovraža kljub sporom, ki jih je imel z njim, saj je terjal zanj stalno in pravično mesto v zgodovini slovenskega leposlovja.

Toda pesnik Ivan Albreht je na čase, ki še vedno razjedajo profesorja, pozabil. Vojna se je zasekala mednje kakor celo stoletje. Ker je profesor govoril o dopustu, ki ga je imel Miha Cop, pripoveduje tudi o svojem, ko se je za binkošti pred dvema letoma pripeljal iz Ausseeja, pravzaprav »princinal«, ker je vožnja trajala celo večnost. Bilo je že blizu polnoči, pa ni bilo v čakalnici mesta, kamor bi glavo položil, barake, namenjene prehodnemu vojaštvu, pa polne uši. Zato se je napotil v hotel »Union«, kjer je že pri vratih treščil na gruščo častnikov in jih, seveda, po predpisih pozdravil, ko se iz gruče dvigne Cankar, edini civilist med njimi.

»O Ivan, kaj si še živ, me je kar čez mizo potegnili k sebi, in me povabil da bi se kaj pomenila. In sicer...« — »amili!« in šele čez čas sem se

zavedel, da sedim pravzaprav med samo izbrano slovensko družbo. Pomikala sva se od mize do mize in Cankar je pri vsaki mizi naročal, jaz pa sem imel želodec, prestradan kakor morski volk. Ko sva priromala tako do dolge mize na koncu trakta, je Cankar zopet naročil, a se je plačilni postavil po robu, češ, Cankar bi že naročal in naročal, a kdo bo plačal, saj se je cena vzpenjala že v triglavske višine. Cankar pa hud kakor vselej, kadar mu natakariji niso hoteli ustreči. Zahteval je naročeno, a plačilni je odbil. Prerekanje je naraščalo. Slišati ga je bilo že po vsej kavarni, ko tam pri vratih nenadoma zarožljajo sablje. Mislim sem, da se nama s Cankarjem ne obeta nič dobrega, v resnici pa je bila vojaška jezna namenjena natakariji: Prinesi Cankarju, kar ti naroči, topoloritnik! Nosi! Vse plačamo mi, pesnik le s težavo zadrži smeh, nespodoben za današnji dan, za pogreb, ko ljudje govorijo komaj poglasno ali celo šepetaje, tako da je množica podobna valujoči gladini, šepetu valov, ki jih ziba veter. »Tak je bil. Za dobrega znanca in prijatelje vse, a za gospodo trn v peti.«

»No, danes je tudi gospoda tu,« namigne s pogledom na znane ljubljanske gospode in močnike profesor Andrej.

»Tu so, da, tu so,« pritrjuje pesnik Ivan Albreht. »Toda ne s čistim srcem, zapomni si to! Ni še dolgo, ko so govorili: S Cankarjem je križ! Konec je z njim! Kdo pa se še zmeni zanj, odkar se družijo s samimi šlosarji in tišlerji. Danes se jim najbrž ne tresejo hlače samo pred Cankarjem, marveč mnogo bolj prav pred temi tišlarji in šlosarji. Le poglejte jih, delavce!« pokaže pesnik, sam s pesmimi na strani razreda na delavca, ki jim je prav pokojni pisatelj napovedal prihodnost in jih imenoval, da so to pleča, ki bodo nosila usodo slovenskega naroda — naroda proletarca. »Toda, kdaj bo to? Njegovi vodniki, tako vsaj je videti, so se v zadnjih tednih pogospodili,« postane pesnik zamišljen, dokler se mu misli ne vrnejo k Cankarju in vrsti, ki se še vedno pomika mimo pokojnega nesmrtnika. »Kdo bi si mislil, da je tako blizu smrti,« pravi pesnik ob misli na svoje zadnje srečanje s pokojnikom. Niti tri mesece ni (bilo je sredi septembra, ko se je Cankar vrnil z Bleda), ko je bil zadnjič z

njim skupaj. »S Koroškega sem se pripeljal in s prijateljem sva zavila k »fajmoštrju« za vodo. Pila sva in kramljala, ugibala o morebitnem skorajšnjem koncu vojne in podobnih rečeh. Potem pa sva se spomnila, da bi nama o tem lahko vedel povedati kaj več Cankar, ki smo ga smatrali za nekakšnega vidca v prihodnost. Krenila sva k Struklju, kjer je bil Cankar na hrani. Našla sva ga, potem pa smo zavili v Unionsko klet, pravzaprav pobegnili pred nekim Cankarjevim znancom, ki ga je imel že preveč. Drugače je čisto fejest fant, je rekel Cankar, samo pijanega ga ne morem videti...«

»Tako?« završi med družbo, kakor da bi s tem začudenjem hoteli Albrehta opozoriti, da tudi Cankar ni bil vselej trezen.

»Da, tako je rekel. Pijancev, kadar je bil trezen, sploh ni mogel trpeti. Sicer pa tudi sam ni bil velik pivec, le naglo se ga je oprijelo. Prehod iz treznosti v pijanost je bil pri njem sunkovit, trenuten. No, in to naj bi bil edini Cankarjev greh v Ljubljani, ki slovi kot mesto veselega pijančevanja in kjer je vsak drugi človek mnogo večkrat pijan, kakor je bil Cankar. Toda v množico ljubljanskih in drugih slovenskih pijancev se nihče ne obregne, celo v take ne, ki jih je videti iz množice, ker je njihova suknja zlikana, njihova denarnica nabita, njihov piskrček pa pritrjen tja, kjer kuha oblast za svoje odbrance. Oblastniku, naj bo še tako pijan, ne bo nihče rekel pijanec. Umetnik pa, če bi šel samo trikrat na leto ven iz svoje sobe in od svojega dela in se takrat napil, pa bi pilepili pijanski vzdevek, kakor da je sleherni dan pijan in da je pijača tisti čudežni sok, ki poraja umetnine in ne umetnikova ustvarjalna moč in potrpljenje in vse drugo, kar je potrebno, da je umetniško delo ustvarjeno. In tako delo, to ve sleherni, ki sam piše, terja največjo zbranost, največjo treznost. In tudi Cankar je bil tak. Sam vem, ko sem kot študent zahajal k njemu na Rožnik, da je pisal vselej stoddotno trezen, najraje v ranih jutrajnjih urah tja do sredi dopoldneva, ko smo si ga upali zmotiti. Je tak ali ne?« pesnik Albreht pogleda profesorja Andreja.

»Res je,« pritrjuje profesor Andrej in se nervozno prestopi.

Lojze Zupanc **Atentat**

Pod pojmom »atentat« boste našli v vseh slovarjih domačo razlago: zavraten napad, poskus uboja.

Dokler sem živel v odmaknjeni vasi, potopljeni v natičinski mir, ki so ga ob jutrih motili samo pojoči petelini, ob večerih pa mukajoče krave, ki so jih pastirji vračali s pašincev v vaške hleve, sem si v svoji preproščini zamišljal, da se pod to tujo besedo skriva dejanje, ki mora nujno biti v zvezi z revolverskimi strelji, podtaknjenimi plastičnimi bombami, zavratnimi napadi anarhistov na politične osebnosti — skratka, da je atentat zlo dejanje s prelivanjem krvi.

Takšna predstava je verjetno ostala v moji zavesti še izza dni, ko sem gubil šolske klopi, poslušal predavanja profesorja zgodovine in se po nekakšni fatalni asociaciji vselej spomnil na pogumnega Gavrila Principa, ki je v Sarajevu storil atentat na avstrijskega prestolonaslednika Ferdinanda in njegovo ženo Zofijo.

A kako zmotno je bilo moje pojmovanje o atentatu, sem spoznal šele takrat, ko sem se iz mirnega, romantičnega zatišja odmaknjene vasi preselil v mesto, kjer zdaj od dne do dne okušam nepopačeno zavratnost napadov, proti katerim so bili stari, klasični atentati z revolverskimi strelji pravcata milost, saj so človeku v trenutku upihili luč življenja... Sodobni atentati pa ne poznajo usmišljenja, ker ubijajo načrtno, sadistično, naslanjajoč se nad počasnim poginom svojih žrtev.

O, nikar ne mislite, da sem zoper sleherni napredek in nasprotnik civilizacijskih pridobitev! Četudi nimam ne avtomobila ne moped, da

bi v zgodnjih jutranjih ali poznih večernih urah buril z njima kri spoštovanih meščanov, sem konec koncev le vnet pristaš tehničnega napredka. Sodoben človek sem in zavedam se, da je današnji čas v pravem pomenu besede — zlatol! Zato tudi blagrujem srečnike, ki se vozijo v avtomobilu in brne ter ropočejo na mopedih, četudi povzročajo nemir in hrup.

Toda kdo od vas ne preklinja atentatorjev, ki zavratno posiljujejo miru željne nesrečnike na slehernem koraku?

Ker nimate svojega avtomobila, ste se odločili, da boste potovali z avtobusom. Tarejo vas skrbi. Kdo je danes brez njih! Na avtobusni postaji postojite hipec ali dva, da se razgledate, kje stoji vaš avtobus. Gneča sprejda, gneča zadaj. Iz zvočnika zadoni napovedovalčev glas: »Avtobus Tainta bo odpeljal. Potniki vstopite!« Brž za tem se oglasi iz zvočnika divja, oglušajoča muzika in neznana kričačka zatuli, da vam po vseh živcih zagomaze mravljinci. Zatečete se v avtobus, se zguzite na zadnji sedež in prosite v mislih vse svetnike, ki so v pratiki, naj bi avtobus čimprej odpeljal iz tega pekla. Avtobus se navsezadnje le premakne, vi pa olajšano vzdihnete, češ zdaj bo mir.

Prazne iluzije! Sprevodnik se drenja med sedeži, odriva in gnete stoječe potnike, jim stopa na kurja očesa, ko pa končno pobere voznično od vseh, se nastoni na prednja vrata, premeri s strogim pogledom kakor krotilec leve v cirkuški areni vso znoječo se potniško srenjo in zakriči: »Ali je še kdo brez vozne karte.« Vse molči. Na vsem lepem pa postane sprevodni-

ku dolgčas, zato zaobrne gumb na avtobusnem sprejemniku in že zagrmi iz zvočnika nad vašo glavo divja muzika, ki spremlja še bolj divjo popevko kričačke. Dremajoči potniki poskočijo s sedežev, se z glavo zaletavajo v strop avtobusa, ves eter je nabit z vreščeti-mi glasovi kričačke, zvočnik hrumi, piška, škriptlje, cvili, bobni, poča — vi pa si mašite ušesa in preklinjate atentat na vaše živce.

Po končani vožnji si zaželite počitka, miru, olajšanja. Zapustite zadržani avtobus in stopite v restavracijo. Vožnja vas je pretresla, lačni in žejni ste, pa si naročite male vampe in malo pivo. Natakarku pa se zazdi, da je treba slabo obiskano restavracijo nekako poživeti — in obrne gumb na sprejemniku.

In že spet zahrumi iz zvočnika popevka druge kričačke. Kriki napojnjujejo prostor, v katerem sede samo trije gostje. Natakarkjev atentat vas peha v obup in besnito. Nikogar ni vprašal, ali mu je ta kraval všeč ali ne. Verjetno misli, da spada vpitje iz zvočnika h gostinskim uslugam. Sleherni živec v vas drhti. Radi bi prosili natakarkja, naj zvočnik utiša in prejenja s prejemom te animacijske muzike, ki reže v mozeg. A obzirni ste in molčite, ker si mislite: V restavraciji sta poleg tebe še dva gosta. Mogoče pa je njima tole dretje všeč. Zato trpite. Atentat na vaše živce pa triumfiraj!

Zbežite domov. Peš jo ubere iz restavracije. Pred vami se na samotni poti koketno pozibava v bokih mično dekletce v kavobojkah, s torbico v rokah, v tobici pa nosi transistor, ki polni vaša ušesa s popevko neznane angleške kričačke. Spet atentat, atentat!

Doma bo mir, si mislite. Komaj ležete, pa stranka pod vami vključi pralni stroj, četudi je ura pol polnoči. Gospodinja je varčna, izrabititi je treba gospodinjinski tok, zato pere v nočnih urah. Stroj pa brni in hrumi polne tri ure. Zaspite šele, ko se zunaj oglasijo ptice, ko se za gorami budi zarja. Komaj se zdani, se pod vami stanovalci zbude. Na delo morajo, zgodnji so, tekajo iz sobe v sobo in treskajo z vrati, da vas kar pozibavajo v postelji. In potlej ves dan: hišne dveri treskajo ko da bi na fronti prisostvovali granju topov. Atentat! Atentat!

O, nikar ne mislite, da se mora atentat zares okopati v krvi! Mislim, da bo potrebno ta pojem temeljito spremiti in v vseh naših slovarjih izpopolniti njegovo razlago, kajti v času tehničnega napredka je atentat lahko tudi posilstvo nad ljudmi, brezobziren napad na živce, ki s počasno, toda trdovratno vztrajnostjo peha sodobno človeško paro — v blaznico!

Roparski zaklad

JULIUS
MADER

27

»Pred petimi leti, po končani vojni, so pritekli Himmlerjevi funti iz vsega sveta v Haag (sedež oddelka Interpola za ponarejeni denar — J. M.) in še vedno ne kaže, da bo ta dotok prenehal. Največ jih prihaja iz evropskih dežel, nekaj pa tudi iz oddaljene Argentine in Avstralije.«

Upanje, da bo ta dotok ostal vsaj omejen, se ni izpolnilo. Tajne zaloge ponarejenega denarja porazene Hitlerjeve Nemčije so bile tako velike, da jih je treba prištevati med vzroke krize, v kateri se je angleški funt znašel kljub svoji tridesetodstotni devalvaciji leta 1949.

Trupli Hitlerja in Himmlerja sta že zdavnaj razpadli, ko je njuno papirnato orožje proti britanskemu konkurentu še vedno delovalo na svetovnem tržišču. Kakor v zasmeh zaskrbljeni Bank of England je izzvenela knjiga »Čudežno orožje — ponarejeni denar«, ki jo leta 1954 izdala švicarska založba Neptun, s ciničnimi besedami: »To je bilo čudežno orožje, s katerim je hotela Nemčija dobiti vojno. Bilo je le prepozno uporabljeno.«

S katerekoli strani obravnavamo nacistični roparski zaklad vedno naletimo na SD. Kaj skrivata v sebi ti dve črki?

SD — Sicherheitsdienst (Varnostna služba) je bila organizacija, ki je v sklopu SS od leta 1931 opravljala obveščevalno službo. Pripadnike njenega glavnega urada so nacistični voditelji šteli med elito »Herrenvolka«. Pogoji za sprejem v SD so bili predvsem članstvo SS, zasluge za nacistično stranko, brezmejna brezobzirnost, čimvečji vpliv in pasja ubogljivost. Ze preprosta primerjava števil dokazuje, da so v to fašistično elito izbirali samo fanatične nacistične. Leta 1931 je štela SS samo 10 000 Hitlerju slepo vdanih nosilcev mrtvaških glav. SD je takrat štela samo nekaj sto mož. Prva leta vojne je bilo v posameznih službah SS in fašistične policije takole razmerje:

Splošna SS 24 000 članov

Varnostna policija (SP) 65 000 pripadnikov
od tega gestapo 50 000 pripadnikov

Kriminalna policija 15 000 pripadnikov

Varnostna služba (SD) 3 000 pripadnikov

Le vsak osemdeseti esesovski vojak ali oficir je torej pripadal konspirativni varnostni službi. SD je za Hitlerja nadzorovala vse politične stranke, nemško gospodarstvo, državni aparat, tisk in važnejše kulturne organizacije. Ko je Hitler prevzel oblast, je Rudolf Hess na podlagi pooblastila z dne 9. junija 1934 razglasil SD za edino obveščevalno organizacijo celotne nacistične stranke. Šef SD je postal intrigantski in brutalni Reinhard Heydrich. Nekoč je v svoji zločinski družbi priznal: »Gestapo, kriminalna policija in SD so obdani s skrivnostjo političnega kriminalnega romana. Z mešanico strahu in groze priplisujejo v tujini tem možem brutalnost, nečlovečnost na meji sadizma in brezsrčnosti...« S temi bahaškimi besedami ni Heydrich prav nič pretfraval.

Ko je SD-obergruppenführer Ohlendorf sedem let pozneje stal pred vojaškim sodiščem v Nürnbergu in čakal na smrtno obsodbo, je eden izmed ameriških tožilcev sredi zasliševanja skočil pokonci in razburjeno zaklical v dvorano: »Človeštvo ne bo tako hitro pozabilo njegovega ostudnega opisovanja početij teh prekletih ubijalcev, ki se jim je samim obračal želodec ob strašnem pogledu, ko so odprli vrata mrtvaškega voza. To so bili ljudje, ki so s cigaretami v ustih sedeli ob tankovskih jarkih in hladnokrvno streljali s svojimi avtomati v tlinike svojih golih žrtev. To so bili ljudje, ki so po svojem lastnem štetju pomorili blizu dva milijona mož, žena in otrok. To so bili ljudje SD.« Ta ameriški pravnik sam ni vedel, kako natančno je v svojem čustvenem izlivu označil delovanje SD.

Toda nobena zločinska organizacija ne more trajno živeti samo od svojega slabega glasu, pa naj bo ta še tako slab. S svojimi tri tisoč k paveznosti nagnjenimi ljudmi, s svojo nepregledno mrežo agentov, obveščevalcev in vohunov in s svojimi obsežnimi podtalnimi operacijami je terjala velkanske vsote denarja. Ze poletji 1934, ko je bil aparat SD še v embrionalnem stanju, je Heydrich izprosil od državnega zakladnika nacistične stranke mesečno vsoto 700 690 RM. To je bilo približno toliko, kolikor je znašala takrat celotna mesečna članarina nacistične stranke. Ob tej priliki je posredoval SS-obergruppenführer Martin Bormann in zagotovil SD še večje denarne dodatke iz »prispevkov Adolfa Hitlerja«, ki so jih dajali nemški monopoli in koncerni.

Tovarna čipk, vezenin in rokavic Bled razglašala naslednja prosta delovna mesta:

a) — eno delovno mesto

SALDAKONTISTA

b) — eno delovno mesto

STROJNO KNJIŽENJE

(Ascota stroj)

Pogoji:

pod a) ekonomska srednja šola ali nižja strokovna izobrazba z ustrežno prakso

pod b) ekonomska srednja šola ali nižja strokovna izobrazba z znanjem in ustrežno prakso strojnega knjiženja.

Stanovanja ni na razpolago.

Osební dohodek po pravilniku o delitvi sredstev za OD.

Prijave z ustrežno dokumentacijo naj kandidati pošljejo na gornji naslov.

Rok za sprejemanje prijav je 10 dni od dneva objave.

DELO BO V KRAJKEM IZŠLO PRI ZALOŽBI BOREC

Alojz Gregori in Alojz Cudar. — Foto: J. Vidic

»Pometla sva pol Kranjske gore«

Ondan sem okrog enajste ure dopoldne pohajal po Kranjski gori. Opazujem turiste, občudujem gore, gledam državne oznake avtomobilov, zrem v prodajalnice, dokler se mi oči ne ustavijo na dveh delavcih, ki sta pometala glavno cesto. Nameram sem šel par sto metrov po cesti, da bi videl, kako sta počistila oziroma opravila službo. Moram priznati, da dobro.

»Danes sva počistila pol Kranjske gore,« sta izjavila, kot da je to lahko delo.

Alojz Cudar je upokojenec in dela le štiri ure na dan, Alojz Gregori pa je v redni službi in pometla osem ur

dnevno kranjskogorske ceste za 60.000 S din mesečno.

»Stanujem v Podkorenu,« je dejal Gregori, »vsak dan sem umazan, nihče pa mi ne reče hvala lepa za čisto vas.

Če boste objavili v časopisu, potem zapišite, da osebje kuhinje hotela Prisank rajši vrže pomije ali smeti na pokrov smetnjaka kot pa tja, kamor spadajo. Jaz pa moram za njimi čistiti...«

Dva Lojza, dva marljiva pometalca Kranjske gore. Oba pa se jezita, ker ljudje poleg košaric za smeti mečejo odpadke na tla na javnih mestih. In prav imata, da se jezita.

J. Vidic

Obisk v letovišču počitniške zveze v Premanturi pri Pulju Turizem, ki ni turizem

»Hrana odlična! Stanovanje pretežno dobro, le ob dežju in vetru je bilo hladno. Počutje pravo dobro...« Tako sem prebral del zapisa enega izmed številnih mladih letoviščarjev, ki je preživel svoj dopust v letovišču kranjske počitniške zveze v Premanturi pri Pulju. Takšnih in podobnih besed je v knjigi vtisov še precej. Sledijo si druga za drugo. Verjamem, da so ljudje, ki prihajajo v to letovišče ob svojem odhodu zadovoljni. Kako tudi ne! Za malo denarja so preživali svoj dopust. In dandanašnji to ni brezpomembno. — Morje pa je, navsezadnje, plavo, mokro in osvežujoče tako v Premanturi kot v Dubrovniku ali Budvi.

»Ne, ne tabor, zapišite LETOVIŠČE,« mi je dejal Milan Adlešič, ki je upravnik letovišča. Priznati moram, da mi njegov trud, da bi ne pozabil zapisati, da gre za letovišče in ne tabor v začetku ni bil povsem razumljiv. Ljudje tu tabore, le centralna zgradba letovišča-tabora, je zidana. Sicer pa člani počitniške zveze iz Kranja legajo spat pod platneno streho, ki ob viharjih in nevihtah tudi pušča. Saj ni tako le v Premanturi. Ne! Tako je povsod, kjer so strehe platnene.

Stirinajst tisoč kvadratnih metrov zemljišča zavzema letovišče kranjske počitniške zveze prav ob koncu Istre. Zemljišče je last zveze in takrat, leta 1963, ko so jo kupili, je bilo vsenaokoli le trnje in grmovje. Veliko je bilo potrebno storiti, da ima letovišče zdaj vsaj približno takšno podobo, kot so si jo kranjski »počitnikarji« želeli. Seveda marsikaj bi še potrebovali, pa ni denarja, ni sredstev!

Sredstva! Kranjska počitniška zveza ima bore malo dotacij. In še tisto, kar ji je odmerjeno pri občinskem proračunu, se porazgubi drugam in ni namenjeno le Premanturi. Vse, kar je bilo storjenega, so morali storiti sami. Slehernj dinar je bilo treba desetkrat obrniti, če so hoteli letovišče obdržati in razvijati.

Imeli so delovne brigade in še jih imajo. Srednjeolci, mladi ljudje, člani počitniške zveze, pridejo v Premanturo in delajo. Hrano, šotor in morje imajo zato seveda zastoj. Tako so te delovne

brigade zgradile center letovišča, ki sicer ni še popolnoma dokončan, pa kljub temu že rabi namenu. V tem centru, neometani stavbi je kuhinja, tu so pisarne in tu je tudi pokrita terasa, jedilnica. V spodnjih prostorih zgradbe je klubska soba in v njej miza za igranje namiznega tenisa.

Dvesto ljudi naenkrat letuje v tem letovišču. In kaj imajo na razpolago? Morje in sonce sem omenil v začetku. Naj še dodam, da ima letovišče svoj čoln in igrišča za različne športe. Treba je vedeti, da so člani počitniške zveze mladi ljudje in tem so igrišča še kako potrebna.

In cene? Cene, ki marsikomu prekrizajo načrte in onemogočijo dopust, so tu nizke. Le tisoč tristo dinarjev je treba odšteti na dan, če si član počitniške zveze. V nasprotnem primeru je treba pršteti še tristo dinarjev. — Seveda vse v starih dinarjih! Niso visoke, prav zares ne! Majhen izračun pokaže, da so počitnice v tem letovišču izredno poceni. Res je, komforta, kakršnega lahko najdete drugje, tu ni.

»Nič ne dé,« mi je dejal Miha Mohor, ki je član nadzornega odbora Počitniške zveze, »najnujnejše imamo. Seveda bi radi nudili čimveč! Pa žal to ni mogoče. — Morda čez nekaj let...«

Kranjska počitniška zveza se zdaj pogovarja s podobnimi zvezama v Avstriji in Švici, da bi skupno zgradili majhne letoviške hišice. Denar zanje bi dali oni in ostali lastniki nadaljnjih deset let. Po desetih letih pa bi se lastniška pravica prenesla

na počitniško zvezo. Toda... Da, občina v Premanturi ne izda dovoljenja. Ta ima seveda svoje načrte in bi rada v Premanturi, prav blizu zemljišča Kranjčanov, postavila hotel. Baje so med Kranjem in Premanturo že romala pisma, pa žal, vse doslej brez uspeha.

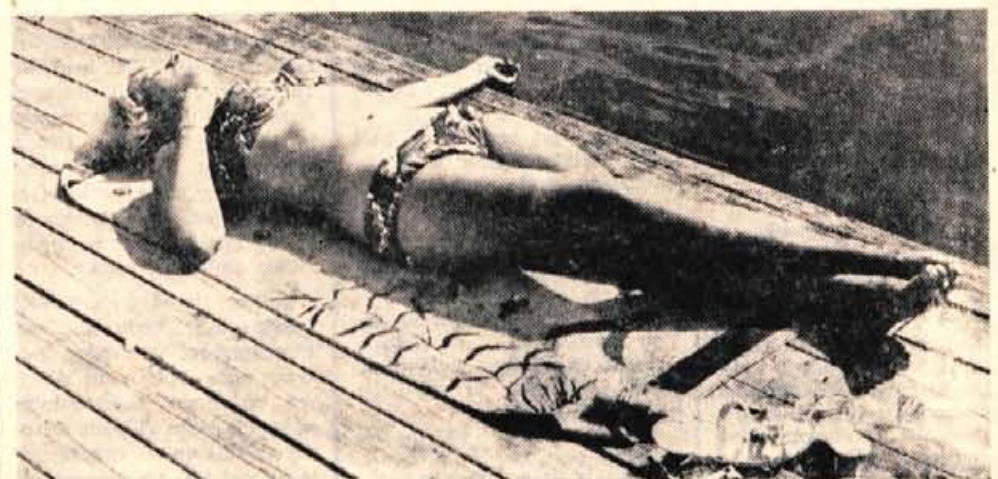
Načrti so, tako kot povsod. V mislih pa, ko to pišem, imam predvsem podatke, da vsako leto prebije v Premanturi svoje počitnice okoli tisoč 200 mladih ljudi; srednjeolcev, delavske mladine in učencev poklicnih šol. Ti so morja potrebni in sonca prav tako. Prav je, da se jim omogoči poceni in udoben počitek v urejenem letovišču.

Ob koncu julija je bila Istra polna. Vsa počitniška naselja, privatne sobe in hoteli ter plaže so bile domala prenapolnjene. V okolici Pulja je nekaj počitniških letovišč, naselij, ki so bila zgrajena z veliko denarja in z velikimi ambicijami.

Letovišče kranjske počitniške zveze ambicij, kot jih imajo druga letovišča, nima. Preprostost in enostavnost; to bosta nemara bistveni značilnosti zanj. Brez velikega komercializma in brez namere, da bi veliko zaslužili. Eno samo popoldne sem preživel v tem letovišču. Morda bi moral ostati dlje. Zdi pa se mi, da mi ni bilo potrebno še posebej vpraševati ljudi, kako so zadovoljni. Brez dvoma bi dobil pritrdilen odgovor.

Turizem je izraz, ki bi ga težko pritiknil k letovišču počitniške zveze v Premanturi. Premišljeval sem, pa se mi je zdelo, da bi za vzdušje, ki vlada v tem letovišču, moral najti drugačno besedo. Tudi nameni ljudi, ki se bore, da bi bilo letovišče do konca zgrajeno, so drugačni od tistih, ki jim pravimo turistični delavci. Ne zaslužiti, pač pa dati čim več in če se dá, čimbolj poceni. To pa ima s turizmom, kakršnega najdemo zdaj vzdolž vse naše obale, kaj malo povezave.

B. Sprajc

Sonce, voda in kopalke. Skop podpis; pa kaj bi besedičili. — Fotoc F. Perdan

INDUSTRIJSKI KOMBINAT

SVIT Kamnik prodaja

naslednja osnovna sredstva:

1. avtomobil fiat furgon leto izdelave 1961 v nevotnem stanju
2. skobelni stroj

Interesenti naj pošljejo prijave upravi podjetja do 23. 8. 1969.

Za lovce in ribiče...

Ribolov v Poljanščici

Ribiče, pa tudi domače in tuje turiste, ki se jim včasih zahoče seči po trnku, bo gotovo zanimalo, kakšne so možnosti za ribolov v Poljanščici, reki, polni belic, podustov, lipanov, postrvi in sulcev. Pred dnevi smo obiskali Hotavljane in zvedeli, da je v gostilni Lipan, tik ob cesti proti Zirem, moč dobiti enodnevno ribiško karto za lovljenje na odseku od mostu v Logu do betonskega jez v Hotavljah, ne vstevši pritoke. Ta del Poljanščice sodi med najbolj bogata ribolovna območja daleč naokrog.

Enodnevna dovolilnica stane 62,50 N din, člani ribiških družin pa morajo zanj plačati le 30,00 N dinarjev. Upletniti je dovoljeno največ tri ribe, in sicer bodisi postrvi, bodisi lipane, poduste ali belice. Lov na sulca v poletnih

mesecih ni dovoljen, prične se šele s 1. oktobrom in traja do konca januarja. Ujete postrvi in lipani morajo meriti vsaj 30 centimetrov, podusti pa 35 centimetrov.

Predel Poljanščice med mostom na Logu in betonskim jezom v Hotavljah pripada ribiški družini Visoko. Enodnevne ribiške karte izdajajo tudi na Logu, vasi blizu Skofje Loke. Kot smo zvedeli od lastnice gostilne Lipan, so doslej pri njih prodali več kot 50 dovolilnic. Večinoma jih kupujejo inozemci, zato ne bo odveč, če navedemo tudi cene v tujih valutah. Enodnevni ribolov stane 5 ameriških dolarjev ali 2 funt šterlinga ali 25 novih frankov ali 20 zahodnonemških mark ali 130 šilinov.

-ig

Vloga dišavnih žlez

Pozimi zasledimo v snegu najrazličnejše sledi divjadi pa tudi v zemlji so pogosto odtisi njihovih okončin. Vendar imajo ti sledovi v primeri z žlezami, ki izločajo posebno dišečo snov, zelo majhno vlogo. Izločajo divjad

rabi za označevanje okolice svojega bivališča in za privabljanje divjadi iste vrste, a nasprotnega spola.

Zajci imajo kar tri vrste dišavnih žlez, in sicer: podrepno, obrazno in pigmentalno. Kadar zajec sedi, pritiska podrepno žlezo k tlom in pri tem izloča zadah, ki ga zemlja vpija. S tem se označuje zajčja sled. Druga žleza, ki jo ima znotraj kože, pod brčicami, je obrazna žleza. Z njenim izločkom se zajec »umiva«. Pigmentalna žleza, ki je v koži blizu vrha nosu, vsebuje poleg pigmenta tudi tekoč izloček. Možno je, da tudi ta žleza rabi zajcem za oznako sledu.

Srnjak ima na čelu med rožičem tako imenovano čelno žlezo, z izločkom označuje svoj življenjski prostor. Podkolenska žleza na zadnji strani zadnjih nog pa ima pomembno vlogo pri označevanju sledi pri prehodu skozi visoko travo in grmovje. Med parkljema zadnjih nog ima srnjak še tretjo žlezo. Ta žleza izloča tekočino močnega vonja, po katerem se srnjak poišče, črna pa ta vonj tudi slabo stran, ker jih izdaja zverjadi in lovskim psom.

Kakor pri srnjadi so tudi pri jelenih dišavne žleze nameščene pod očmi, pod repom in pod kolonom. Žleza solznica, ki je pod očmi, pri parjenju nabrekne in izloča snov, ki rabi jelenu za označevanje okolice.

Žleze pri divjih ovcah pa so med parklji, na zadnjih nogah in izločajo močno dišečo maščobo, ki privablja ovne.

Dišavne žleze so divjadi nujno potrebne za življenje, hkrati pa jih izdajajo zasledovalcem.

S. Lapuh

Letos že tretjič sindikalne športne igre

Sodelovalo bo okrog 1000 članov sindikata

V sindikalnih organizacijah v kranjski občini se je v minulih dveh letih močno razmahnila športna in rekreacijska dejavnost med člani sindikata. Ta je še posebno zaživela, ko je posebna komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu v Kranju pripravila širši program, ki ga je potrdil občinski sindikalni svet in vse sindikalne organizacije v občini.

Tako je ta komisija lani in predlanskim že organizirala letne in zimске sindikalne športne igre. Čeprav prvo leto zanimanje zanje med člani sindikata v kranjskih delovnih organizacijah ni bilo tako veliko, je komisiji in vodstvu lani že dodobra uspelo uresničiti tisti del programa, ki govori o rekreaciji članov sindikata. Da je to tako potrjujejo podatki o številu sindikalnih organizacij oziroma članov sindikata, ki so lani sodelovali na II. letnih sindikalnih športnih igrah in na letošnjih zimskih igrah na Krvavcu. Teh tekmovalcev se je do sedaj udeležilo okrog 3000 članov sindikata iz delovnih oziroma sindikalnih organizacij v občini.

Prav zato bo komisija za šport pri občinskem sindikalnem svetu tudi letos pripravila letne sindikalne športne igre. Za tekmovalce je tokrat še večje zanimanje. Tako se je za osem disciplin: mali nogomet, odbojko, kegljanje, streljanje, šah, tenis, namizni tenis in atletiko že prijavilo 19 sindikalnih organizacij z okrog 900 člani sindikata.

V primeri s prejšnjimi leti pa se bodo tekmovalci letos začela že konec tega meseca. Komisija za šport je namreč začel letnih sindikalnih iger premaknila v avgust zato, da jim potem septembra in oktobra ne bi nagajalo slabo vreme. Sindikalne športne igre se bodo v malem nogometu v športnem parku Stanka Mlakarja (na pomožnem igrišču) začele že 25. avgusta. Ta tekmovalca bodo na sporedu vsak ponedeljek, sredo in soboto popoldne. Druga tekmovalca, ki bodo prav tako v športnem parku (razen odbojke, šaha, kegljanja in streljanja), pa se bodo začela prihodnji mesec.

Tretje letne sindikalne športne igre bodo končane 10. novembra, prehodne pokale, male pokale in diplome pa bodo zmagovalnim in sodelujočim ekipam oziroma sindikalnim organizacijam podelili ob dnevu republike.

Ko smo se pred kratkim pogovarjali s predsednikom komisije za šport pri občinskem sindikalnem svetu v Kranju Pavletom Novakom, nam je povedal, da komisija še vedno zbira prijave za tekmovalce v posameznih disciplinah. Omenil je tudi, da

pričakujejo, da bo več manjših sindikalnih organizacij v občini sestavilo po eno ekipo in se udeležilo letnih športnih iger. Prav tako pa pričakujejo, da se bodo v prihodnjih dneh prijavi za tekmovalce člani sindikata iz kranjskih osnovnih in srednjih šol.

A. Z.

V Železnikih imajo nov gasilski avto

Prostovoljni gasilci iz Železnikov so se lani odločili, da skupno s prebivalci in delovnimi organizacijami in društvi ter občinsko gasilsko zvezo zberejo sredstva za nakup novega gasilskega avtomobila. Staro vozilo, katero so kupili pred leti in ga za silo popravili, ni bilo več zanesljivo.

Prebivalci krajevne skupnosti Železniki so s samopri-

spevkom zbrali 9570 novih dinarjev, delovne organizacije in društva iz Železnikov in Škofje Loke 5000 novih dinarjev, ostanek pa je prispevalo društvo samo ter občinska gasilska zveza.

Vsem, ki so prispevali za nov, prepotreben gasilski avto, se društvo najlepše zahvaljuje, želi pa, da bi se v društvo vključilo še več mladih.

S. A.

Gasilska enota železarnarstva Jesenice je lani v Zahodni Nemčiji kupila tri nova reševalna nosila za ponesrečence. To so tako imenovana vakuumška nosila. Posebna črpalka izsesa zrak iz nosila (blazine), tako da se po želji ponesrečenec ali zdravnik ud namesti v kakršnekoli položaju. Nosilo je zelo lahko ter enostavno, ponesrečenec ud ustrezno namestijo v eni ali največ dveh minutah. Nosilo stane 300.000 S din. — Foto: J. Vidic

slovenija avto

POSLOVALNICA KRANJ
CESTA JLA 10

priporočila

UGODEN NAKUP
AVTO PRIBORA
ZA POLIRANJE

OSNOVNA SOLA
STANKO MLAKAR
SENCUR

razpisuje

naslednji prosti delovni
mesti:

1. vzgojitelja

za predšolski vzgojni varstveni oddelk, za določen čas (v izjemnem primeru je lahko tudi laična moč).

2. učitelja matematike (PRU)

3 strokovnim izpitom (nepolni delovni čas)

Nastop dela za obe mesti je 1. 9. 1969. Razpis velja do zasedbe delovnih mest. Ponudbe z dokazili o strokovnosti in opisom dosežanj službovanja sprejema uprava šole.

CREINA

turistično
prometno
podjetje
KRANJ

Jesen čas izletov

PO VAŠI ZELJI JIH ORGANIZIRA TURISTIČNI ODDELEK PODJETJA CREINA, KRANJ, KOROŠKA C. 4, TELEFON 21-022.

Predlagamo vam:

nedeljski piknik, trgatev na Stajerskem, Dolenjskem ali Primorskem, obisk kulturnih in drugih znamenitosti po Sloveniji, Istri in bližnji Hrvaški.

Izleti v inozemstvo:

Dolomiti, Grossglockner, Koroška, Benetke, Dunaj, Praga, München (Oktoberfest), Budimpešta itd.

NA SVIDENJE NA PRIJETNEM IZLETU! CREINA — KRANJ

Prodajam

Zelo ugodno prodajam OPREMO GALVANIKE: kadi, bobne, usmernik itd. Anton Osenli, Nova Gorica, Kidričeva 16 3865

Prodajam PUNTE, BANKINE, strešno OPEKO bobrovec in špičak. Svobljak, Zbičje 43, Medvode 3909

Poceni prodajam rabljeni oblečni posteljni MREŽI KAVC in VLOŽKE. Jenko, C. 1. avgusta 5, Kranj 3910

Prodajam GRAMOFON Iskra za 250 N din, Stiglic Justina, Zg. Besnica 83 3911

Ugodno prodajam kompletno SPALNICO. Gros, Gradnikova 3, Kranj 3912

Prodajam eno leto staro PSICKO-nemški ovčar. Križnar Marjan, Benedikova 22/a, Kranj-Stražišče 3913

Prodajam klavirsko HARMONIKO veltmeister zelo dobro ohranjeno 120-basno z 8 registri. Naslov v oglasnem oddelku 3914

Prodajam leseno montažno BARAKO 4x4 m Papler, SP. Besnica 15 3915

Prodajam traktorsko SKROPILNICO in SLAMOREZNIČO špejser s puhalnikom. Kupim TRAKTOR štajer 18 KM. Naslov v oglasnem oddelku 3926

Ugodno prodajam MIZNI REZKAR. Tupaličič 17, Pred-dvor 3927

Motorna vozila

Prodajam FIAT 600, po generalni 1600 km, za 5000 N din. Oglede vsak dan: Struževo 2/c Kranj 3916

Prodajam FIAT 750 z rezervnim motorjem ali zamenjajam za karamboliranega. Knific Svetje 38 (na polju), Medvode 3917

Izdaja in tiska CP »Gorenjski tisk« Kranj, Koroška cesta 8. — Naslov uredništva in uprave lista: Kranj, Trg revolucije 1 (stavba občinske skupščine) — Tek. račun pri SDK v Kranju 515-1-135. — Telefoni: redakcija 21-835 21-860; uprava lista, ma-loglasna in naročniška služba 22-152 — Naročni-na: letna 32, polletna 16 N din, cena za eno številko 0,50 N din. Mali oglasi: beseda 1 N din, naročniki imajo 10% popusta. Neplačanih oglasov ne objavljamo.

Prodajam PRIKOLICO in FIAT 750. Kranj, Kajuhova 10 3919

Kupim avto 600 D ali zastava 750. Polajnar Alojz, Sp. Brnik 11, Cerklje 3918

Zaposlitve

ISCEM SOFERJA za razvoz oranžade. KLANSEK VI-LI, Brezje na Gorenjskem 3920

Gospodinjsko POMOČNIČO sprejememo. Dobri pogoji, lastna soba, mehanizirano gospodinjstvo. Ing. Gogaša, Kranj, Kebetova 29 3921

KMETIJSKO ZIVILSKI KOMBINAT SKLADIŠČE KRANJ (bivši Beksel)

obvešča

potršnike krmil, da ima stalno na zalogi razna krmila za:

- kokoši nesnice in piščance
- krave molznice in tele
- prašiče
- koruzo v zrnju, šrot, pšenico, pšenico, tropine itd.

Cene zmerne
Dostava hitra

SPREJMEM VAJENCA. Prodajam trodelno OKNO. Remic Janez mizar, Senčur 244 3922

Izgubljeno

Prosim osebo, ki je pomotoma vzela platneno TORBO in AKTOVKO črne barve s služ. dokumenti z vizitko, dr. Franjo Didovič na želez-

Podpisani naprošam cenjene stranke pok. KONJEDIČ HILDE - šivilje, da v roku osmih dni po objavi vzamejo blago nedokončanih naročenih del in priglase eventualne terjatve.

Po tem roku te pravice ugasnejo.

Na voljo sem vsak dan med 15. in 18. uro.

Konjedič Franci, st. Kranj, Delavska cesta 39

POMAGAJ SI SAM IN UNIOR TI BO POMAGAL

niški postaji Jesenice naj jo proti visoki nagradi vrne na postajo LM Jesenice 3923

Našel sem 7 ključev. Dobijo se: Kokrica 47, Kranj 3924

Našla sem ženska OCALA pred občino Kranj. Dobijo se v upravi lista 3928

OBISČITE GOSTILNO ZG. DUPLJE

pri KLEMENČKU

kjer vam bomo postregli s postvrmi in specialitetami na žaru. Lep pozdrav in nasvidenje v Zg. Dupljah.

Gostilna pri
KLEMENČKU

Obvestila

Združ. šoferjev AMD, podružnica Tržič, bo priredila 7-mesečni tečaj za pridobitev kvalifikacije voznika motor-nih vozil. Informacija in prijave pri tajniku J. Goričan, Tržič 3925

VITROPLEX

ODLIČNO SREDSTVO ZA
ČIŠČENJE IN POMIVANJE

STEKLA,
POSODE,
ULTRAPASA
IN
AVTOMOBILOV.

IKI

— Škofja Loka
Sorška cesta 23

DELOVNA SKUPNOST
DELOVNE ENOTE TISKARNA
CP GORENJSKI TISK KRANJ

razglašča

prosta delovna mesta

tiskarjev za ofset tisk

Kandidati morajo imeti grafično šolo in strokovni izpit za ofset tiskarja.

Posebni pogoj: vojaščine prosti!

Ponudbe sprejema tajništvo podjetja, Kranj, Koroška 8 do 30. 8. 1969.

Zahvala

Ob prerani izgubi našega dobrega in skrbnega moža, očeta, brata in strica

Martina Murnika

iz Adergasa št. 17

se iskreno zahvaljujemo vsem, zlasti sosedom, ki so nam v težkih trenutkih priskočili na pomoč, nam izrazili sožalje, darovali vence in cvetje, ga spremili na zadnji poti in nam kakorkoli pomagali. Posebno se zahvaljujemo gospodom duhovnikom za spremstvo, pevcem za odpete žalostinke, gasilcem in predsedniku KS za poslovilni govor ob odprtem grobu.

Adergas, dne 4. avgusta 1969

Globoko žalujoča žena s sinovoma, se-stre z družinami in drugo sorodstvo

Zahvala

Ob boleči izgubi naše dobre žene, mame in sestre

Marije Teran

Turkove mame

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali, nam izrekli sožalje, darovali cvetje in jo tako številno spremili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo dobri sosedom, družini Premrujevi, g. župnikoma iz Ijubnega in Oviših za poslovilne besede ter pevcem.

Dobravica, 18. avgusta 1969

Zalujoči: mož Peter, hčerka Marija, sinovi: Peter, Janez in Marjan, sestre in brat ter drugo sorodstvo

Nesreče v zadnjih dneh

Na Cesti maršala Tita na Jesenicah je v petek, 15. avgusta, okoli pete ure popoldne voznik osebnega avtomobila Milan Pazlar z Bleda zaradi prekratke varnostne razdalje trčil v osebni avtomobil, ki ga je vozil Italo Kalčina iz Nove Gorice. Le-ta je avtomobil ustavil pred prehodom za pešce. Pri trčenju je nastalo na vozilih za okoli 8000 din škode.

Istega dne nekaj pred deveto uro zvečer se je v Poljanah pripetila prometna nezgoda angleškemu državljanu Johnu Richardu Fryju. Omenjeni je vozil proti Škofji Loki; zaradi prevelike hitrosti pa je zapeljal s ceste, trčil v drevo, nato pa je avtomobil zletel na levo in se prevrnil v strugo potoka. Voznik in njegova žena sta bila v nesreči huje ranjena. Škode na avtomobilu je za 10.000 din.

Na cesti tretjega reda v Logu se je v petek ponoči prevrnil voznik osebnega avtomobila Stefan Mrak iz Virmaš pri Škofji Loki. Nesreča se je pripetila, ker je voznik vozil v ovinku prehitro. Avtomobil je trčil v breg ob cesti in se nato prevrnil. Voznik in sopotnik Avgust Celec iz Gorenje vasi sta bila laže ranjena, na avtomobilu pa je za 20.000 din škode.

Na cesti drugega reda v Tupaličah se je v soboto, 16. avgusta ob eni uri zjutraj prevrnil z osebnim avtomobilom Jože Kern iz Srednje vasi. Nesreča se je pripetila, ker je avtomobil zaradi prehitre vožnje v ovinku zaneslo v občestni smernik, nakar se je prevrnil. Huje so bili ranjeni Alojz Zvršen iz Srednje vasi, Slavko Bizjak in Franc Babič, oba iz Senčurja. Laže pa sta bila ranjena voznik in Miha Sajovic iz Senčurja. Škode na avtomobilu je za 8000 din.

Na cesti drugega reda v Britofu pri Kranju je v soboto nekaj pred tretjo uro zjutraj voznik osebnega avtomobila Mirko Kozelj iz Kranja zadel Marijo Trojanšek, staro 54 let, iz Mengša, ki je nenadoma prečkala cesto. Pri tem je bila Poljanškova laže ranjena.

Na Ljubljanski cesti na Bledu je v soboto dopoldne voznik kombija Stane Zupančič z Bleda trčil s kolesarjem Meho Iščičem, ki je nenadoma pripeljal s stranske poti. Kolesarja so ranjenega odpeljali v jeniško bolnišnico.

Nekaj čez drugo uro popoldne je v soboto na cesti Staneta Zagarja v Kranju voznik osebnega avtomobila Jože Perdan iz Senčurja zbil 8-letnega Dragota Hlada iz Češnjice. Deček je hotel čez cesto na prehodu za pešce. Vozniku ni uspelo vozila ustaviti in je dečka zadel. Hudo ranjenega so odpeljali v ljubljansko bolnišnico.

V nedeljo, 17. avgusta, pred peto uro zjutraj je s ceste prvega reda pri odcepu za Tržič zapeljal nemški državljan Robert Berg pri srečanju z neznanim vozilom, ki ni zasenčilo luči, s ceste in se dvakrat prevrnil. Ranjena je bila sopotnica Kerjoba Berg. Škode na avtomobilu je za 15.000 din.

V Dolenji Dobravi je v nedeljo zvečer voznik osebnega avtomobila Janko Berganz iz Zminca zadel 5-letnega Bogdana Selaka, ki je nenadoma stekel čez cesto. Otrok je bil v nesreči huje ranjen.

L. M.

Požar v Predosljah

V soboto, 16. avgusta, ob osmi uri zjutraj je izbruhnil požar na stanovanjski hiši Franca Gašperlina iz Predoselj pri

Kranju. Pogorelo je ostrišje hiše in nekaj sob. Požar je nastal zaradi zastarele in nepravilne električne napeljave. Škode je za 70.000 din.

Kriva pota pomožnega gasilca

Okrogno sodišče v Kranju je prejšnji teden izreklo sodbo Ljubislavu Milosavljeviču, roj. 1933 iz Kranja. Zaradi tatvin iz skladišča tovarne Tekstilindus in IBI ter tovarne Sava ga je obsodilo na 2 leti in 6 mesecev zapora. Njegova žena, ki je ukradeno blago pomagala preprodajati, pa je bila obsojena na pogojno kazen.

Milosavljevič Ljubislav se je zaposlil v tovarni Sava leta 1960 kot delavec v oddelku gumiranega platna. Med tem časom je bil zelo družbeno aktiven, delal je v taborniški organizaciji, nekaj časa pa je bil tudi član delavskega sveta. Bil je tudi prostovoljni gasilec. Večkrat se je ponudil za nočno dežurstvo. V tem času nekako od leta 1966 je začel jemati iz skladišča zračnice in plašče za kolesa in mopede. Na ta način je vzel okoli 500 plaščev za dvo-kolesa, 200 zračnic ter 6 plaščev za mopede. Skupno je

podjetje oškodoval za 4595 din.

V tovarni jim ni bilo sumljivo, da je bil večkrat nočni dežurni gasilec, celo bolj pogosto kot so bili ostali. Milosavljevič je namreč odkril, da se da priti tudi v skladišča tovarne Tekstilindus in IBI, ki so bila v poslopju tovarne Sava. V skladišče tovarne IBI je lahko prišel tako, da je vrata odprl z originalnim ključem, medtem ko je v skladišče Tekstilindusa prišel na drugačen način. Na vratih za dvigalo, ki so bila edini vhod v skladišče, je odvil vijake na ročici, ter snel verigo. Od druge polo-

vice leta 1968 pa do aprila letos je na ta način odnesel iz skladišča Tekstilindus 11 bal flanele, 6 bal žameta, 3 bale velveta ter tri bale mrežastega blaga v skupni vrednosti 9335 din. Iz skladišča tovarne IBI pa je odnesel za 2065 din blaga.

Ukradeno blago sta nato z ženo prodajala širom po Sloveniji in Srbiji. To njegovo početje pa se je končalo neke noči v aprilu, ko ga je z balo blaga na stopnicah zalotil glavni vratar.

Sodišče je pri odmeri kazni upoštevalo socialne razmere in pa bolezen obsojenega Milosavljeviča.

Nesreča v gorah

V nedeljo, 17. avgusta, se je na severni strani male Mojstrovke smrtno ponesrečil avstrijski državljan Gerhard Neu-

mann, star 30 let, iz Beljaka. Z njim sta bila še dva alpinista Gerhard Jank in Veronika Rothmayer. Gorska reševalna služba je ugotovila, da se mu je izpulil klin, tako da je padel 10 do 15 metrov po skalah na melišče in se ustavil po kakih dvajsetih metrih. Gerhard Neuman je umrl kake pol ure po padcu.

Okradeni turist

V depandansi hotela Mežaklja na Bledu je v nedeljo popoldne neznanec s ključem odprl sobo holandskega državljana Henricusa Vanlesta.

Ukradel je 500 guldnov (okoli 1800 din), zlato zapestno uro in prstan.

Blago brez lastnika

Jeseniški cariniki dobijo v vagonih mednarodnih vlakov precej blaga brez lastnika. Samo v prvih šestih mesecih letos so na ta način zaplenili za 10 milijonov S din blaga.

Aprila, maja in junija letos so cariniki na vlaku dobili 6 šivalnih strojev, motorno žago, več kovčkov različnih oblek, 207 skaflic trakov, 2 pletilna stroja, 3 televizorje, 1 igralni aparat na srečo, 2890 britvic in preko 2000 nabojev za puške in pištole.

Sicer se dogaja, da se ta ali oni potnik kasneje javi, da je bilo odvzeto blago njegovo. Ker pa dotični pri prehodu državne meje blago ni prilažil, kot to zahtevajo carinški predpisi, mora plačati še kazen.

J. V.

Kino

Kranj CENTER

20. avgusta angl. barv. film KO BI VSE ŽENE SVETA ob 16. in 20. uri, jug. film ZGODNJA DELA ob 18. uri

21. avgusta angl. barv. film KO BI VSE ŽENE SVETA ob 16., 18. in 20. uri

22. avgusta amer. barv. VV film DAN REVOLVERASA ob 16. in 18. uri prva filmska predstava s predvajanjem filmov na 70 mm filmski trak — TOD SISTEM in filmski koktail z naslednjimi odlomki iz filmov: SHE-HEREZADA, LABODJE JERZERO, CAN CAN, Kako se je snemal film GRAND PRIX, KOCA STRICA TOMA, LET NAD HOLANDIJO — kratkometražni film

Kranj STORZIC

20. avgusta angl. barv. CS film NALOGA ESKADRILJE 633 ob 16. in 20. uri, amer. film SPOVEM SE ob 18. uri

21. avgusta italij. barv. CS film DIVJE OKO ob 16. in 20. uri, jugosl. film ZGODNJA DELA ob 18. uri

22. avgusta angl. barv. film KO BI VSE ŽENE SVETA ob 16. in 18. uri, italij. barv. CS film DIVJE OKO ob 20. uri

Tržič

20. avgusta zah. nemški film NENAVADNI MENIH ob 18. in 20. uri

Jesenice RADIO

20. avgusta amer. barv. film LILI

Jesenice PLAVZ

20. avgusta nemški barv. CS film VELIKA KACA

21.—22. avgusta angl. barv. film BANDITI NA RIVIERI

Zirovnica

20. avgusta amer. barv. film STEZE SLAVE

Dovje-Mojstvana

21. avgusta amer. barv. film STEZE SLAVE

Kranjska gora

21. avgusta amer. barv. film LILI

Škofja Loka SORA

20. avgusta amer.-jug. barv. film PRISEGA ZVESTE ŽENE ob 18. in 20. uri

21. avgusta italij. barv. CS film AVANTURE 40-LETNIKA ob 20. uri

22. avgusta italij. barv. CS film AVANTURE 40-LETNIKA ob 18. in 20. uri

Radovljica

20. avgusta zap. nemški CS film POSTELJA LJUBEZNI ob 18. uri, jugosl. barv. film KO SLISIŠ ZVONOVE ob 20. uri

21. avgusta mehiški barv. film ZLATI PETELIN ob 20. uri

22. avgusta amer.-italij. barv. film VSAKEMU ENA ROZA ob 20. uri

Bled

20. avgusta amer. barv. film OBRACUN PEKOSA ob 18. in 20.30.

21. avgusta amer. barv. film OBRACUN PEKOSA ob 18. in 20.30.

22. avgusta amer. barv. film LAVRENCE ARABSKI ob 18. in 20.30.

Vaterpolisti Triglava pred ciljem?

V prihodnjih dneh bo na sporedu zadnje kolo tekmovalstva v drugi zvezni vaterpolski ligi. Kranjčani se morajo pomeriti še z ekipo KPK s Korčule. Če bodo osvojili vsaj eno točko, se bodo zanesljivo uvrstili v prvo zvezno ligo. Ker je ekipa s Korčule že izpadla iz konkurence za prvo oziroma drugo mesto, lahko pričakujemo, da ne bodo nudili Kranjčanom tako močnega odpora kot bi ga sicer. V prvo ligo pa se Triglav lahko uvrsti tudi, če

ISP iz Pančeva premaga Medveščak v Zagrebu. Skratka, pred zadnjim kolom je povsem odprto vprašanje, kdo se bo uvrstil v prvo zvezno ligo.

V predzadnjem kolu so se Kranjčani pomerili v domačem bazenu z enim glavnih kandidatov z zagrebškim Medveščakom. Tudi v zadnjem nastopu pred domačo publiko so pobrali ves izkupiček in z dobro igro navdušili več kot 1500 gledalcev. Igra je bila v začetku zelo razburljiva in dramatična, saj se je zagrebški nasprotnik močno upiral sicer boljšim domačinom, ki pa so svojo najboljšo igro prikazali šele v drugi polovici tekme. Odločilna je bila nedvomno tretja četrtina, ko so Triglavani zmagali s 3:1.

Med igro, ki se je končala z 10:7 v korist Triglava, je prišlo dvakrat do prekinitev zaradi čudnih in nepravičnih odločitev sodnika Dorića iz Osijeka, ki je oškodoval obe strani. Gostje so nešportno prenesli poraz in so se predvsem funkcionarji Medveščaka po končani tekmi zelo nekulturno vedli napram sodniku.

Triglav je v tem srečanju nastopil v naslednji postavi: F. Rebolj, Chvatal, Mohorič, Nadižar 1, Balderman 2, Sorli 2, J. Rebolj 5, Klemenčič, Torkar, Velikanje in Pinžar. J. Javornik

Franc Nadižar

Slab začetek — dober konec

Eno prvo in eno drugo mesto za plavalce Triglava

V Kranju in Koprju je bilo pred dnevi končano letošnje republiško prvenstvo v plavanju za mladince in mladinke. V Kranju so se pomerili mlajši mladinci in mladinke, kjer je prvo mesto osvojil domači Triglav. Med starejšimi mladinci pa je najvišji naslov letos pripadel ljubljanski Iliriji. Kranjski Triglav pa se je moral tokrat zadovoljiti z drugim mestom.

Na tekmovalstvu v Koprju se je od Kranjčank najbolj odlikovala Pečjakova, ki je postavila nov rekord SRS v disciplini 200 m hrbtno s časom 2:42:0. Prav tako pa je bila uspešna z novim rekordom tudi v disciplini 100 m hrbtno v času 1:15,0.

Najboljše uvrstitve kranjskih plavalcev in plavalk v Kranju — mladinci: 200 m prsno 1. Grošelj, 200 m delfin 3. T. Slavec; mladinke: 200 m crawl — 3. Porenta, 100 m prsno — 1. Svarc, 2. Panjtar, 3. Fon, 400 m mešano — 1. Svarc, 3. Porenta, 800 m crawl — 3. Porenta, 100 m prsno — 1. Svarc, 3. Križaj, 200 m hrbtno — 1. Porenta, 3. Kraljič, 4x100 m mešano — 1. Triglav (Porenta, Svarc, Križaj, Kraljič).

V Koprju: mladinci 200 m hrbtno: 3. Velikanja, 200 m crawl: 3. Milovanovič, 400 m mešano: 1. Milovanovič, 3. Zupanc, 200 m mešano: 3. Milovanovič, 200 m prsno: 1. Zupanc, 400 m crawl: 1. Milovanovič, 200 m delfin: 2. Milovanovič, 100 m hrbtno: 2. Podgoršek, 100 m prsno: 1. Zupanc, 1500 m crawl: 1. Milovanovič, 3. Velikanja; mladinke: 400 m crawl: 1. Pečjak, 3. Virnik, 100 m delfin: 2. Smid, 100 m hrbtno: 1. Pečjak, 100 m crawl: 1. Pečjak, 3. Virnik, 400 m mešano: 1. Pečjak, 2. Smid, 800 m crawl: 1. Virnik, 2. Smid, 200 m crawl: 1. Virnik, 3. Smid, 200 m mešano: 1. Pečjak, 2. Virnik, 3. Smid, 200 m hrbtno: 1. Pečjak.

Na prvenstvu v Koprju je nastopila tudi ekipa Radovljice, ki je zasedla solidno peto mesto.

J. Javornik

VI. mednarodno prvenstvo Kranja v atletiki Kljub dežju uspešno

Ceprav je dež nagajal organizatorjem 6. mednarodnega prvenstva Kranja v atletiki, je na tej največji letošnji atletski prireditvi v Kranju nastopilo prek 150 tekmovalcev in tekmovalk iz 22 organizacij iz Jugoslavije, Avstrije, CSSR in Norveške. Zaradi razmočenih naprav so bili povečini doseženi le poprečni rezultati. Nastopajoči pa vseeno niso razočarali gledalcev, saj so bile borbe s sekundami in centimetri izredno zanimive in ogorčene. Organizator, ki mu je priskočila na pomoč tovarna SAVA Kranj, je ob zaključku proglasil za najboljšega atleta Hansa PÖTSCHA iz Gradca (met kladiva), za najboljšo atletinjo pa svetovno rekorderko Vero NIKOLIČ (Dinamo, tek 400 m).

Najboljša predstavnika v moški oz. ženski konkurenci sta prejela praktična darila tovarne Save. Poleg tega so vsi prvo uvrščeni tekmovalci prejeli zlate spominske medalje.

Med zelo dobrimi dosežki moramo omeniti štafetni tek članov 4x200 m, v katerem je ekipa celjskega Kladivarja postavila nov slovenski rekord. Zelo kvaliteten je bil tudi moški tek na 400 m, v katerem je zmagal predstavnik Sarajeva Bugri. Pri skoku s palico je bil tudi v Kranju najboljši državni prvak Sourek, rekorderka in prvakinja Emina Pilav (Sarajevo) pa je zmagala kar v dveh preizkušnjah (100 m ovire in 200 m). Izmed domačinov je imel največ uspeha Ivan Krumpak, ki je zasedel drugo mesto pri skoku v daljino z osebnim rekordom 680 cm.

REZULTATI — moški —
100 m: 1. Carli (OI) 10,9...
10. Lojk (Tr) 11,6; 400 m: 1. Bugri (Sa) 47,7; 800 m: 1. Duđa (CSSR) 1:54,0... 15. Kleč (Tr) 2:01,1; 1000 m mladinci: 1. Srabotnik (MB) 2:32,5...
5. Tepina (Tr) 2:40,7, 9. Peternej (Tr) 2:46,1, 10. Dakskobler (Jes) 2:48,8; 3000 m: 1. Burian (CSSR) 8:34,6... 14. Pavlič (Jes) 10:23,8; daljina: 1.

Muschitsch (KLC) 685, 2. Krumpak (Tr) 680, 4. F. Fister (Tr) 660, 5. Prezelj (Tr) 642, 6. Kaštivnik (Tr) 597; palica: 1. Sourek (MI) 425, 4. F. Fister (Tr) 390, 5. Konc (Tr) 380; krogla: 1. Pötsch (Gr) 16,00, 5. Napast (Tr) 11,59, 6. Pristov (Tr) 11,49; kladivo: Pötsch (Gr) 64,15, 7. Pristov (Tr) 45,23, 8. Lapajna (Tr) 44,36; kopje: 1. Primorac (MI) 65,76; 4x200 m: 1. Kladivar 1:29,4, 4. Triglav 1:35,1; ženske — 60 m (mladinke): 1. Radojčić (Di) 8,4, 6. Purger (Jes) 8,8; 100 m ovire: 1. Pilav (Sa) 14,7, 4. Trček (Tr) 19,1; 200 m: Pilav (Sa) 26,0; 400 m: 1. Nikolič (Di) 55,9; višina: 1. Peče (Lj) 160, 5. Trček (Tr) 130; kopje: 1. Hubert (KAC) 40,45, 3. Zagar (Tr) 33,54; 4x100 m: 1. Union Salzburg 51,8;

Vera Nikolič

Mednarodni plavalni dvoboj

Triglav : Lokomotiva 99 : 66

Plavalni klub Triglav je v ponedeljek zvečer gostil v kranjskem bazenu ekipo Lokomotive iz Ziline (CSSR). Gostje, ki sicer sodijo med vodilne plavalne kolektive na Slovaškem, so v Kranju nastopili z oslabiljeno ekipo brez nekaterih odličnih plavalcev, ki so tačas na gostovanju na Poljskem in Madžarskem. Kljub temu smo videli privlačno plavanje, v katerem pa domačini niso imeli enakovrednega nasprotnika. To potrjuje tudi dejstvo, da so v konkurenci moških osvojili vsa prva mesta, pri ženskah pa so domačinke zmagale štirikrat, gostje pa trikrat.

Zaradi hladne vode so bili v večini disciplin doseženi le poprečni rezultati. Da pa tudi to srečanje ni minilo brez rekorda, je poskrbela Breda Pečjak, ki je na progi 200 m mešano z izvrstnim časom 2:48,2 izboljšala le rekord Slovenije za mladinke in članice.

Gostje iz Ziline bodo gostovali v Kranju še v petek zvečer.

REZULTATI: moški —
400 m crawl: Milovanovič (Tr) 4:56,4, 4. Artač (Tr) 5:25,7; 100 m prsno: 1. Grošelj (Tr) 1:18,9, 4. Zupanc (Tr) 1:24,9; 100 m hrbtno: 1. Nadižar (Tr) 1:11,4, 3. Svegelj (Tr) 1:20,0; 100 m delfin: 1. A. Slavec (Tr) 1:07,9, 2. T. Slavec (Tr) 1:26,1; 200 m mešano: 1. Košnik (Tr) 2:33,4, 2. A. Slavec (Tr) 2:37,8; 100 m prsto: 1. Košnik (Tr) 1:03,2, 2. Milovanovič (Tr) 1:04,5; 4x100 m mešano: 1. Triglav 4:56,0, 2. Lokomotiva 5:12,0.

Ženske — 400 m crawl: 1. Hlavečova (L) 5:33,2, 2. Virnik (Tr) 5:39,8, 3. Mihelič (Tr) 5:44,1; 100 m prsno: 1. Svarc (Tr) 1:24,8, 2. Pajntar (Tr) 1:30,3; 100 m hrbtno: 1. Pečjak (Tr) 1:15,3, 3. Porenta (Tr) 1:20,6; 100 m delfin: 1. Bobikova (L) 1:20,6, 2. Smid (Tr) 1:25,0, 4. Križaj (Tr) 1:33,2; 200 m mešano: 1. Pečjak (Tr) 2:48,2, 3. Svarc (Tr) 2:54,4; 100 m prsto: 1. Bobikova (L) 1:12,1, 2. Mihelič (Tr) 1:14,3, 3. Kraljič (Tr) 1:14,3; 4x100 m mešano: 1. Triglav 5:24,0, 2. Lokomotiva 5:31,0. M. Kuralt

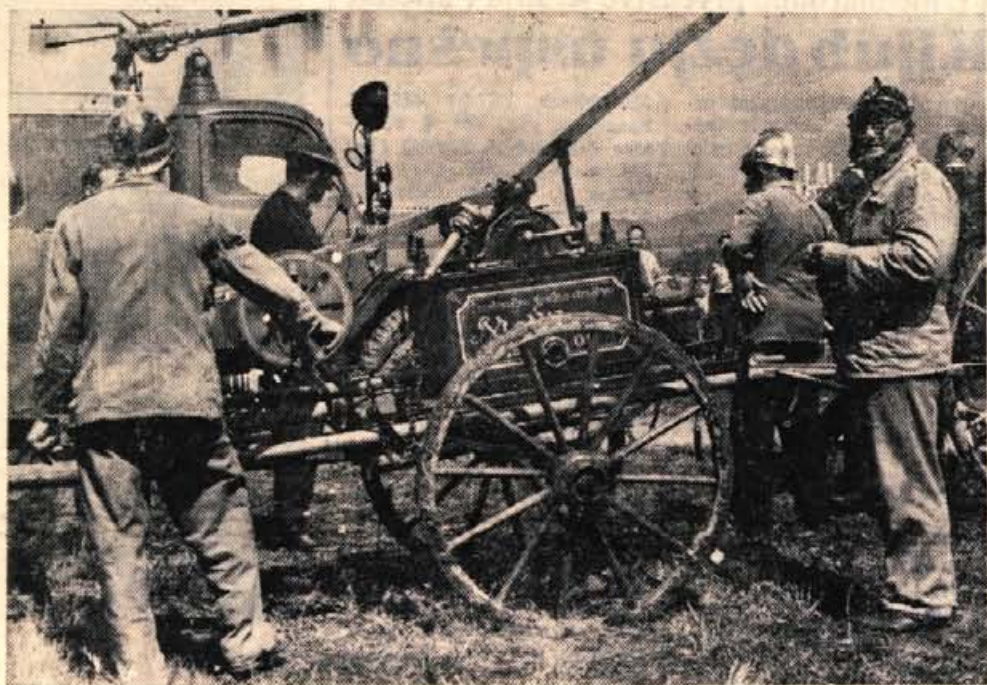
20 skakalcev bo nastopilo v CSSR

V nedeljo, 24. avgusta, bo v Banjski Bistrici v CSSR večje mednarodno tekmovalstvo na 60-metrski in 30-metrski skakalnici pokriti z umetno maso. Poleg Čehoslovakov, Poljakov in vzhodnih Nemcev bo na teh dveh tekmah nastopilo kar 20 jugoslovanskih skakalcev.

Državno mladinsko reprezentanco bodo sestavljali naslednji mladi skakalci: Danilo Pudgar, Klemen Kobal, Franci Mesec in Bojan Oblak. Poleg teh pa bodo na teh dveh tekmovalnih nastopile še tri klubske ekipe. Triglav bodo zastopali naslednji skakalci: Marjan Mesec, Vinko Bogataj, Janez Gorjanc, Janez Bukovnik, Srečko Gosar, Brane Hafner, Zlatko Belančič in Gorazd Kokalj. Jeseniško ekipo, ki jo bo vodil trener Pavle Krznarič, pa bodo zastopali: Stanko Smolej, Janez Demšar, Jože Dovžan, Janko Pagon in Andrej Cuznar. Pionirsko ekipo iz skakalne šole Gorenje vasi pa bodo sestavljali: Viki Kržišnik, Zdravko Bogataj, Jaka in Janez Šubic. J. Javornik

Marjetka Smid

Gasilstvo nekaj in danes, bi lahko rekli za to sliko. V ospredju so metliški gasilci s šestdeset let staro črpalko, s katero pa se še vedno da gasiti. V ozadju pa je najmodernejša gasilna naprava, kar jih imamo pri nas. Na gasilnem avtomobilu je montiran vodni top za gašenje z vodo ali s peno. Top »Izstrel« 1800 litrovvode v minuti 40 metrov daleč. — Foto: S. Skrabar

Gasilsko slavlje v Metliki

V prelepi Beli Krajini so se v nedeljo, 17. avgusta, zbrali na proslavo 100-letnice svoje organizacije gasilci iz vse Slovenije ter iz sosednje Hrvaške. Pokrovitelj proslave je bil predsednik Izvršnega sveta Slovenije.

Slovesnosti so se začele že prejšnji dan. V Metliki, kjer so potekale dvodnevne slovesnosti, so namreč odprli gasilski muzej. Na posebni svečanosti pa je predsednik gasilske zveze Slovenije izročil metliški gasilski organizaciji kot najstarejši v Sloveniji, red zaslug za narod s srebrnimi žarki, ki jim ga je podelil predsednik Tito Z visokimi odlikovanji so ob tej priložnosti počastili tudi številne zaslužne metliške gasilce.

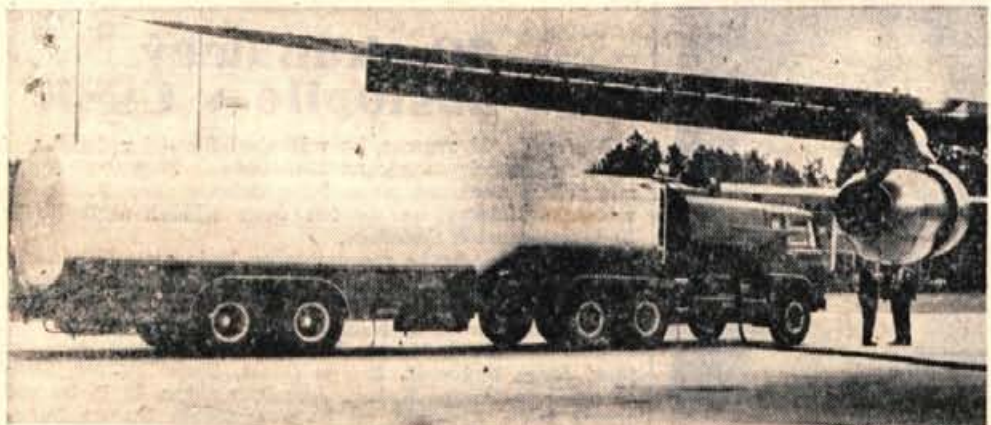
Naslednji dan so se na travniku ob Kolpi zbrali Belokrajčani, da bi prisostvovali veliki proslavi gasilskega praznika. V slavnostni paradi, v kateri je sodelovalo

okoli 3000 gasilcev z vseh gasilskih občinskih zvez Slovenije in tudi iz Hrvaške, je bilo videti tudi nekaj zelo starega gasilskega orodja z začetka tega stoletja. Strumni korak gasilskih ešalonov v paradi je bila prava manifestacija moči in pripravljenosti slovenskega gasilstva. Med njimi je s še vedno čilim korakom stopalo več veterani, ki so jim uniforme krasile medalje.

Po paradi je sledil nastop pionirjev ter gasilk. Gasilci s Koprškega in z Goriškega pa so prikazali težko vajo s stikalnimi lestvami. Gledalci so se lahko tudi prepričali, da sodobna tehnika skuša najti vedno nove načine za zaščito pred ognjem. Podjetje Silvaprodukt iz Ljubljane je prikazalo učinkovitost posebnega premaza za les. Istčasno pa je zagrebško podjetje Pastor gasilo vnetljive tekočine s posebnimi snovmi. Zanimiva je bila tudi primer-

java med tehničnim napredkom gasilskega orodja. Metliško gasilsko društvo je »gasilo« s staro ročno brizgalno, medtem ko je ljubljanska gasilska brigada prikazala gašenje z najmodernejšo gasilsko napravo pri nas — z vodnim topom.

L. M.

Petrol iz Ljubljane je za potrebe letališča na Brniku v Italiji kupil ogromno avtocesterno za letalsko gorivo, ki jo bodo uporabljali ob pristankih velikih letal. V sredo so jo prvič uporabili. Cisterna sprejme 40.000 litrov goriva, veljala pa je 50 milijonov starih dinarjev. To je vsekakor velika pridobitev za letališče — (Jk) Foto: F. Perdan

Novi letalski progi

Letalsko podjetje Inex Adria Aviopromet iz Ljubljane je v ponedeljek 18. avgusta, uvedlo redni letalski liniji Ljubljana—Beograd—Titograd. Na tej progi bodo potniki leteli z modernim reaktivnim DC-9 in štirimotornimi letali DC-6B vse dneve, razen sobote in nedelje; v ponedeljek in petek z DC-9, v torek, sredo in četrtek pa z DC-6B.

Vsak dan do konca meseca se bodo zvrstila vsaj štiri letala, nekatere dneve pa se

njihovo število povzpne tudi na deset. Največ bo karavel, DC-9 in convairjev. V nedeljo bosta pristala tudi dva IL-18 in TU-134.

Omenimo še nekatere važnejše vzlete in pristanke. Včeraj je s karavelo odletelo v Amsterdam 60 izseljencev. V petek bo iz Rima priletelo letalo tipa DC-8 in iz Brnika poneslo 145 izseljencev. V torek, 26. avgusta bo na brniškem letališču pristalo letalo DC-9, last družbe KLM. V Amsterdam bo prepeljalo 90 izseljencev.

J. K.

Najboljši traktoristi so prejeli denarne nagrade. — Foto: U. A.

Pokal odhaja v Zalec

(Nadalj. s 1. str.)

Tekmovalci je že znan zaradi svojih številnih nastopov na republiških in državnih prvenstvih, z našo ekipo pa je sodeloval tudi na zadnjem svetovnem prvenstvu v Oslu na Norveškem. Drugi je bil Ločičnik Ivan iz Zalca z 283,5 točke, tretji pa Muhič Martin iz Kmetijskega poskusnega centra v Jabljah pri Mengšu. Zbral je 280,57 točke.

V ekipni konkurenci do konca tekmovanja ni bilo jasno, kdo bo zmagovalci. Vsako ekipo so predstavljali trije tekmovalci. Boj med Kmetijskim kombinatom Z Zaleca in lanskim zmagovalcem KIK »Pomurka« je bil ogorčen. Uspeli so Zalčani. Zbrali so 815,87 točke in osvojili prehodni pokal. Drugi so bili tekmovalci Pomurke (813,62 točke), tretji pa domačini, tekmovalci K2K iz

Kranja.

Ob tej priložnosti lahko še zapišemo, da je bil letos drugouvrščeni Ločičnik Ivan lani državni prvak, Muhič pa republiški. Zato bo letos Ločičnik nastopil za državno reprezentanco na svetovnem prvenstvu traktoristov, ki bo v Beogradu, Muhič pa bo rezerva.

Med tekmovalci, kmeti-kooperanti je zmagal Slopsšek Ivan iz Brezic. Zbral je 283,90 točke. Drugi je bil Martin Vrtnjak iz Zalca z 280,30 točke, tretji pa Martin Godlar. Doma je iz Brezic in je zbral 279,35 točke.

Najboljši so prejeli denarne nagrade od 200.000 starih dinarjev navzdol, plakete in diplome. Poklonili so jih: gospodarska zbornica SRS, republiški odbor sindikata kmetijskih delavcev in časopisno podjetje Kmečki glas.

J. Košnjek